Education at a Glance 2025
Taustamuistio

Suomalainen koulutus OECD-vertailussa

Jukka Haapamäki, opetus- ja kulttuuriministeriö
Hanna Laakso ja Petra Packalen, Opetushallitus
Mika Tuononen, Tilastokeskus

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO 4

1.1. Education at a Glance lyhyesti 4
1.2. Yhteenveto keskeisistä Suomea koskevista havainnoista 4

2. KOULUTUKSEN HYÖDYT 5

2.1. Suomen asema koulutustasovertailussa heikentynyt 5
2.2. Koulutuksen mukaiset työllisyyserot suuret 7
2.3. Koulutuksen palkkahyöty Suomessa alle keskiarvon, mutta Pohjoismaita suurempi . 8
2.3.1. Ansiot nousevat koulutuksen myötä 8
2.3.2. Suomessa lääkärin koulutus tuo suurimman palkkahyödyn 9
2.4. Myös vahvat perustaidot yhteydessä työmarkkinahyötyihin 10

3. VARHAISKASVATUKSESTA TOISELLE ASTEELLE 12

3.1. Varhaiskasvatukseen osallistuminen Suomessa ylittää jo OECD-keskiarvon 12
3.1.1. Osallistumisaste noussut 12
3.1.2. Lasten määrä vähentynyt eri puolilla OECD-aluetta 13
3.1.3. Varhaiskasvatuksen lapsikohtainen rahoitus kasvanut 14
3.2. Opetuksen määrässä suurta vaihtelua, Suomi yhä keskiarvon alapuolella 15
3.2.1. Suomessa koulupäiviä hieman keskiarvoa enemmän, oppitunteja vähemmän ... 15
3.2.2. Äidinkieli ja matematiikka painottuvat erityisesti alaluokilla 16
3.3. Lähes koko ikäluokka jatkaa perusasteen jälkeen opintoja 16
3.3.1. Perusopetuksen kesto kansainvälistä keskivertoa, aloitus keskivertoa myöhemmin 16
3.3.2. Toisen asteen ammatilliseen koulutukseen osallistuminen laajaa Suomessa 17

4. POLUT KORKEA-ASTEELLE 18

4.1. Pohjoismaissa korkeakouluopinnot aloitetaan tavallista myöhemmin 18
4.2. Välivuosien pitäminen yleistä Suomessa 19
4.3. Korkeakoulujen valintajärjestelmä Suomessa valikoiva 19

5. OPINNOISSA ETENEMINEN 21

5.1. Työn ja koulutuksen yhdistäminen tavallista Suomessa 21
5.2. Korkea-asteen läpäisy Suomessa OECD-keskiarvoa parempi 21
5.3. Korkeakoulutuksen duaalimalli näkyy koulutusalajakaumissa 23

5.4. Kansainvälisten opiskelijoiden osuus kasvanut 24

6. KOULUTUSMENOT 24

6.1. Julkisten koulutusmenojen osuus vaatimaton sosiaaliturvaan verrattuna 24
6.2. Korkeakoulutuksen opiskelijakohtaiset koulutusmenot supistuneet 25
6.3. Lukukausimaksut monessa maassa keskeinen korkeakoulujen tulonlähde.....26
6.3.1. Ulkomaalaisilla opiskelijoilla usein korkeammat maksut.....26
6.3.2. Lukukausimaksujen ja opintotuen yhdistelmät vaihtelevat.....27

7. OPETUSHENKILÖSTÖ 28

7.1. Opettajien palkkataso ja -kehitys vaihtelevat 28
7.2. Oppilas-opettajasuhdeluku Suomessa keskimääräistä pienempi.....29
7.3. Korkeakouluopiskelijoiden ja henkilöstön suhdeluku lähellä keskiarvoa.....31
Kansainvälisen koulutusluokituksen ISCEDin koulutusasteiden pääsisältö Suomessa ...32

1. Johdanto

1.1. Education at a Glance lyhyesti

OECD:n vuosittain julkaisema *Education at a Glance (EAG)* tarjoaa laajan kattauksen vertailutietoa OECD:n jäsen- ja kumppanimaiden koulutusjärjestelmistä. Raportin avulla voidaan hahmottaa koulutusjärjestelmien kehityssuuntia ja maiden välisiä eroja. Vuoden 2025 erityisteema on korkea-asteen koulutus.

Tämä muistio tarjoaa tiivistetyn katsauksen *Education at a Glancen* indikaattoreista. Mukaan on nostettu erityisesti keskeisiä Suomea koskevia havaintoja suhteessa OECD:n keskiarvoon ja verrokkimaihin. Kattavat tiedot löytyvät OECD:n omasta raportista sekä sitä täydentävistä PowerBI-raporteista (dashboard) ja tilastotietokannasta, joiden avulla dataan voi tutustua tarkemmin. *Education at a Glance 2025* -raportti on OECD:n verkkosivuilla täällä.

Vertailuissa hyödynnetään kansainvälistä koulutusluokitusta ISCEDiä. Taustamuistion lopussa on yhteenveto siitä, mitä luokituksen eri tasot tarkoittavat suomalaisessa kontekstissa.

Kirjoittajat ovat Suomen edustajia OECD:n koulutusindikaattoreita kehittävissä työryhmissä.

1.2. Yhteenveto keskeisistä Suomea koskevista havainnoista

- **Koulutustaso:** Nuorten aikuisten korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus on Suomessa OECD:n keskiarvoa matalampi (39 % vs. 48 %). Sukupuoliero (naiset 47 %, miehet 32 %) on jokseenkin OECD:n keskimääräisellä tasolla**.**
- **Työmarkkinat:** Koulutustason merkitys työmarkkinoilla on Suomessa suuri. Ero perusasteen varassa olevien ja korkea-asteen suorittaneiden 25-34-vuotiaiden työllisyysasteessa on 46 prosenttiyksikköä (OECD:n keskiarvo 27).
- **Palkkahyödyt:** Korkea-asteen palkkapreemio (40 %) on Suomessa Pohjoismaita suurempi, mutta OECD:n keskiarvoa (54 %) pienempi. Toisen asteen palkkahyödyn puuttuminen on poikkeuksellista.
- **Taidot:** Aikuisten lukutaito ja numeeriset taidot ovat Suomessa PIAAC-vertailun parhaat. Toisin kuin muualla, aikuisten taidot ovat myös parantuneet 2010-luvun alun jälkeen.
- **Varhaiskasvatus:** Osallistumisaste on Suomessa noussut ja ylittää nyt OECD-keskiarvon sekä alle 3-vuotiaiden että yli 3-vuotiaiden varhaiskasvatuksessa. Lasten määrä on vähentynyt suhteellisesti enemmän kuin OECD-maissa keskimäärin.
- **Perusasteesta toiselle asteelle:** Suomi kuuluu maihin, joissa perusopetus alkaa kansainvälisesti verrattuna myöhään (7-vuotiaana). Ammatillisen koulutuksen osuus toisen asteen opiskelijoista on suuri, mutta aikuisopiskelijoiden määrä vinouttaa vertailua.
- **Korkeakoulutukseen siirtyminen:** Suomalaiset aloittavat korkeakouluopinnot OECD-maiden keskiarvoa myöhemmin. Välivuosien yleisyys (77 % uusista opiskelijoista) on Suomen erityispiirre.
- **Korkeakoulutuksen läpäisy:** Läpäisyaste tavoiteajassa (49 %) on OECD:n keskitasoa parempi (43 %). Kolmen vuoden jatkoajalla Suomi nousee Pohjoismaiden kärkeen (77 %). Ensimmäisen vuoden keskeyttäneiden osuus on Suomessa OECD:n alhaisimpia.

- **Korkea-asteen koulutusalavalinnat:** Koulutusalajakaumat vastaavat pääosin OECD:n keskiarvoja, mutta STEM-aloilla ja sosiaali- ja terveysaloilla Suomi painottuu hieman enemmän.
- **Kansainväliset opiskelijat:** Kansainvälisten opiskelijoiden osuus (9 %) on hieman OECD-keskiarvoa korkeampi, mutta jää selvästi alle johtavien maiden.
- **Koulutuksen julkiset menot:** Suomessa käytetään koulutukseen 11,3 % julkisista menoista, mikä on hieman alle OECD-maiden keskiarvon (11,5 %). Opiskelijakohtaiset menot korkeakouluissa ovat Suomessa laskeneet jyrkästi, toisin kuin OECD:ssä keskimäärin. Julkisen rahoituksen osuus korkea-asteella on Suomessa OECD:n korkeimpia (89 %), lähellä muita Pohjoismaita.
- **Korkea-asteen opiskelijakohtaiset menot:** Suomessa opiskelijamäärät korkeakouluissa kasvoivat ajanjaksolla 2015-2022 nopeammin kuin OECD:ssä keskimäärin, mutta kokonaismenot laskivat reaalisesti, mikä on johtanut opiskelijakohtaisten menojen jyrkkään vähenemiseen (−13,5 %, OECD +8,6 %).
- **Opettajat ja henkilöstö:** Opettajien palkat Suomessa asettuvat lähelle OECD:n keskiarvoa, mutta palkkarakenne ja kustannukset vaihtelevat koulutusasteittain. Korkeakoulujen henkilöstön suhdeluvut vastaavat OECD:n keskiarvoa.
- **Opetustunnit:** Suomessa perusopetuksen oppituntimäärä on selvästi alle OECD:n keskiarvon, vaikka eroa on viime vuosina kavennettu.

2. Koulutuksen hyödyt

2.1. Suomen asema koulutustasovertailussa heikentynyt

Korkeampi koulutustaso on yhteydessä moniin hyötyihin työmarkkinoilla, kuten parempaan työllisyyteen, ansiotasoon ja osaamiseen. Se on yhteydessä myös moneen muuhun tärkeään lopputulemaan, kuten terveyteen, hyvinvointiin ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Väestön koulutustaso onkin keskeisiä inhimillisen pääoman mittareita, jonka kehitystä seurataan eri maissa.

OECD-maiden 25-64-vuotiaasta aikuisväestöstä 42 %:lla oli korkea-asteen koulutus. Suomessa osuus oli samaa tasoa (43 %).

Korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden osuus nuorista aikuisista (25–34-vuotiaat) on kasvanut OECD-maissa voimakkaasti vuosituhannen alun jälkeen, mutta kasvu on viime vuosina hidastunut. Vuonna 2024 keskimäärin 48 % nuorista aikuisista oli suorittanut korkea-asteen tutkinnon. Suomi, jossa korkea-asteen suorittaneiden osuus on pysynyt samalla tasolla, jää OECD-keskiarvon alle. Maisteritutkinnon suorittaneiden osuudessa vastaavaa eroa ei ole. Heidän osuutensa 25-34-vuotiaista oli OECD-maissa keskimäärin 16 %, Suomessa 15 %.

Maiden välillä on suurta vaihtelua eri korkea-asteen tutkintojen yleisyydessä, mikä on hyvä ottaa huomioon, kun vertaillaan korkea-asteen koulutuksen osuutta eri maissa. OECD-maiden 25-34-vuotiaista keskimäärin 7 % sijoittuu koulutustasolle alin korkea-aste (ISCED 5). Kanadassa lähes neljänneksellä on ylin suoritettu tutkinto tältä tasolta, kun taas joissain maissa, kuten Suomessa, lyhyitä alimman korkea-asteen ohjelmia ei edes ole tarjolla.

Kuvio 1 Maisteritasoisen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) 25-34-vuotiaista vuosina 2019 ja 2024. Suomen tiedot vuosilta 2021 ja 2024.

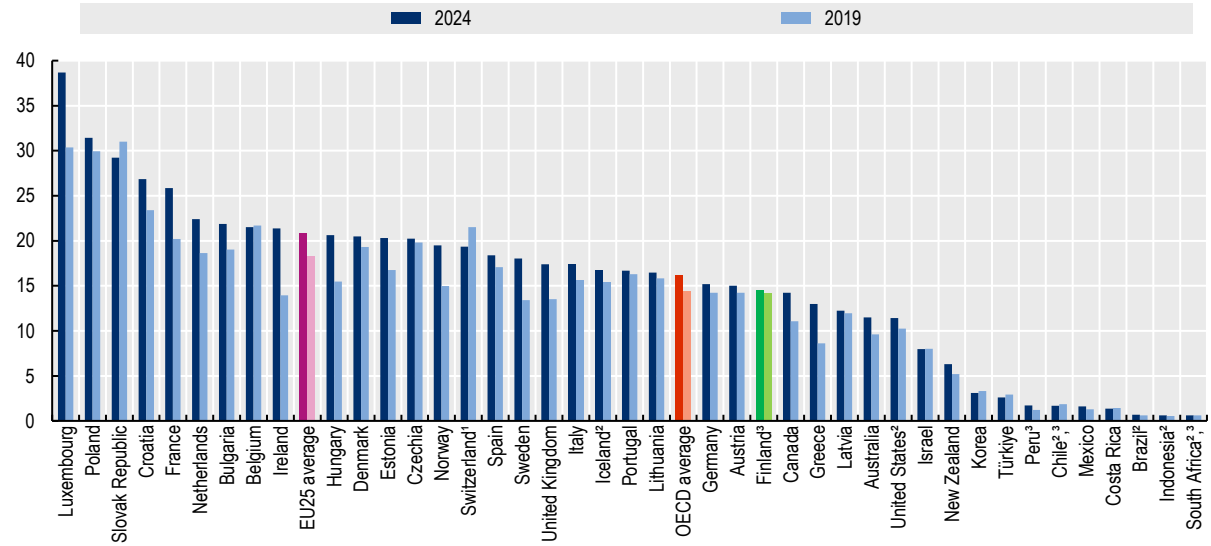

Lähde: EAG2025. Figure A1.2. [1,2]Tarkasteluvuosi poikkeaa [3]Katkos aikasarjassa

Sukupuolten välillä on selvä ero koulutustasossa, ja ero on viime vuosina jopa entisestään kasvanut. Vuonna 2024 OECD-maissa nuorista (25-34-vuotiaat) naisista 55 % ja miehistä 42 % oli suorittanut korkea-asteen tutkinnon. Suomessa korkea-asteen suorittaneiden osuus (39 %) jää nuorten aikuisten ikäryhmässä OECD-keskiarvon alapuolelle. Vuonna 2024 osuus oli naisilla 47 % ja miehillä 32 %. Sukupuolten välinen ero oli jokseenkin samansuuruinen kuin OECD-maissa keskimäärin.

Kuvio 2: Korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden osuus (%) 25-34-vuotiaiden ikäryhmässä sukupuolen mukaan 2024.

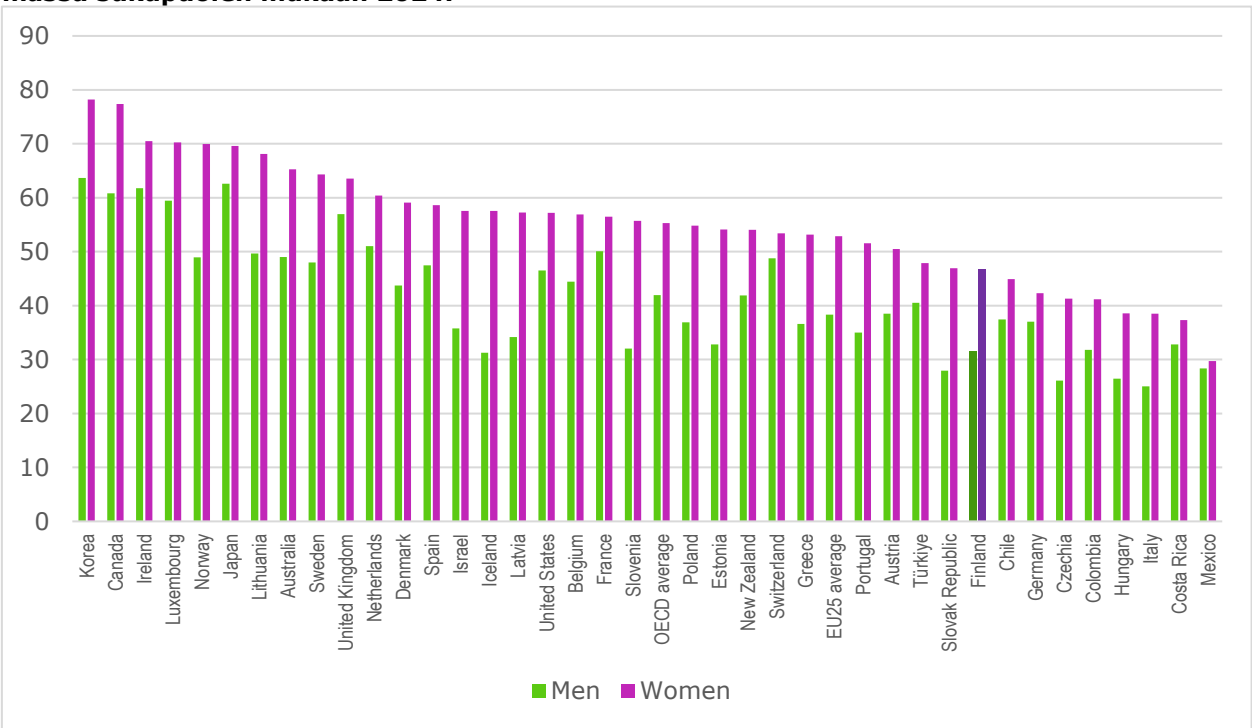

Lähde: EAG2025. Table A1.2

Koulutuksen periytyvyys näkyy kaikissa OECD-maissa. Keskimäärin OECD-maissa 25–34-vuotiaista nuorista aikuisista, joiden vanhemmilla ei ole toisen asteen tutkintoa, vain 26 % saavuttaa korkea-asteen tutkinnon. Jos ainakin toisella vanhemmalla on toisen asteen tutkinto, osuus nousee 44 prosenttiin. Niillä nuorilla aikuisilla, joilla vähintään toisella vanhemmalla on korkea-asteen tutkinto, osuus on 70 %.

Sama ilmiö näkyy myös Suomessa. Nuorista aikuisista, joiden vanhemmilla vähintään toisella on korkea-asteen koulutus, 62 % on suorittanut korkea-asteen tutkinnon. Osuus on 37 %, jos vanhempien korkein tutkinto oli toiselta asteelta. Tutkintoa vailla olevien vanhempien osalta tieto puuttuu.

Koulutustason noususta huolimatta OECD-maissa keskimäärin 19 % aikuisista (25–64-vuotiaat) oli edelleen ilman toisen asteen tutkintoa vuonna 2024. Useimmissa vertailun maista naiset suorittavat miehiä todennäköisemmin toisen asteen tutkinnon. Vuonna 2024 OECD-maiden 25-34-vuotiaista nuorista miehistä toisen asteen tutkintoa vailla oli 14 % ja naisista 11 %. Suomessa vastaavat osuudet olivat 11 % ja 9 %.

Lisätietoja:

- EAG2025. Chapter A1. To what level have adults studied?

2.2. Koulutuksen mukaiset työllisyyserot suuret

Korkea-asteen koulutuksen työmarkkina-arvo on säilynyt vahvana, vaikka tutkinnon suorittaneiden osuus on useimmissa maissa kasvanut (ks. edellinen luku). Koulutuksen merkitys työmarkkinoille osallistumisessa näkyy lähes kaikissa OECD-maissa. Korkea-asteen suorittaneiden 25-64-vuotiaiden työllisyysaste oli OECD-maissa vuonna 2024 keskimäärin 87 %, kun taas perusasteen varassa olevilla se jäi 60 %:iin.

Nuorten aikuisten työttömyysaste on noussut Suomessa viime vuosina toisin kuin OECD-maissa keskimäärin. Vaikka korkeakoulutettujen ja erityisesti vastavalmistuneiden työllisyystilanne on viime aikoina heikentynyt, koulutus parantaa kuitenkin selvästi asemaa työmarkkinoilla myös Suomessa. Vuonna 2024 toisen asteen tutkinnon suorittaneista 25-34-vuotiaista oli Suomessa työttömänä 10 % ja korkea-asteen suorittaneista 6 %. OECD:n vastaavat keskiarvot olivat 7 % ja 5 %. Suurin nousu Suomessa koski perusasteen varassa olevia. Heidän työttömyysasteensa oli 23 % - selvästi yli OECD-keskiarvon (13 %) ja samalla yksi maavertailun korkeimmista luvuista.

Koulutustason mukaiset erot työllisyydessä ovat Suomessa OECD:n suurimpia. Vuonna 2024 vain 42 % 25–34-vuotiaista ilman toisen asteen tutkintoa oli työssä, kun toisen asteen suorittaneista työllisiä oli 75 % ja korkea-asteen suorittaneista 88 %. Perusasteen ja korkea-asteen suorittaneiden välinen ero oli 46 prosenttiyksikköä, kun OECD-keskiarvo oli 27 prosenttiyksikköä.

Tutkintoa vailla olevista nuorista aikuisista lähes puolet oli Suomessa työvoiman ulkopuolella 2024. Osuus on kasvanut viime vuosina ja ylittää selvästi OECD:n keskiarvon. Toisen asteen tutkinto näyttäytyy vähimmäisehtona: sen puuttuminen lisää merkittävästi riskiä syrjäytyä työmarkkinoilta.

Työllisyys on korkea kaikilla korkea-asteen koulutusaloilla, mutta alojen välillä on silti eroja. STEM-aloilta[1] valmistuneet työllistyvät OECD-maissa parhaiten, ja sama pätee Suomeen. Suomessa STEM-

[1] STEM-alat = Science, Technology, Engineering and Mathematics eli luonnontieteet, tekniikan alat, insinööritieteet ja matematiikka.

ja ICT-alojen valmistuneiden työllisyysaste oli 90 % (2024), kun taas humanistisilla ja taidealoilla työllisyysaste oli 86 %. Ero oli vastaava kuin OECD-maissa keskimäärin.

Taulukko 1: Työttöminä tai työvoiman ulkopuolella olevien osuus 25-34-vuotiaista koulutustason mukaan 2024. Suluissa 2019 tilanne, nuoli kertoo muutoksen suunnan.

Tilanne	Koulutustaso	Suomi	OECD	EU25
Työttöminä (%)	Alle toisen asteen	23 (17) ↑	13 (13) →	16 (16) →
	Toinen aste	10 (7) ↑	7 (7) →	7 (7) →
	Korkea-aste	6 (5) ↑	5 (6) ↓	5 (5) →
Työvoiman ulkopuolella (%)	Alle toisen asteen	46 (41) ↑	31 (31) →	33 (33) →
	Toinen aste	17 (17) →	15 (16) ↓	13 (14) ↓
	Korkea-aste	6 (11) ↓	9 (11) ↓	8 (10) ↓

Lähde: EAG2025. Taulukko A3.4

Kuvio 3: A3. Korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden 25-64-vuotiaiden työttömyysaste (%) koulutusaloittain (2024)

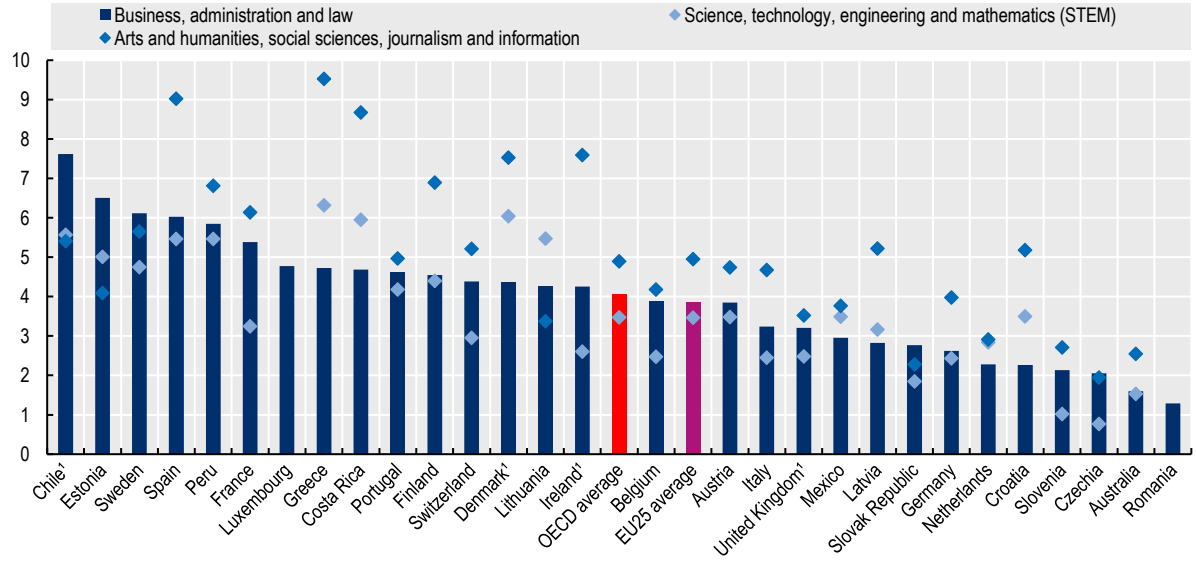

[1]Tarkasteluvuosi muu kuin 2024. Lähde: EAG2025. Figure A3.5.

Lisätietoja:

- EAG2025. Chapter A3 How does educational attainment affect participation in the labour market?

2.3. Koulutuksen palkkahyöty Suomessa alle keskiarvon, mutta Pohjoismaita suurempi

2.3.1. Ansiot nousevat koulutuksen myötä

Korkeampi koulutus näkyy lähes kaikissa OECD-maissa selvästi korkeampina ansioina. Keskimäärin korkea-asteen tutkinnon suorittaneet 25-64-vuotiaat ansaitsevat 54 % enemmän kuin toisen asteen tutkinnon suorittaneet. Maiden väliset erot ovat kuitenkin suuret.

Palkkahyödyllä eli palkkapreemiolla tarkoitetaan tässä koulutuksen tuomaa lisäansiota suhteessa alempaan koulutustasoon. Palkkahyöty on pienin Pohjoismaissa. Tanskassa, Norjassa ja Ruotsissa korkea-asteen suorittaneet ansaitsevat enintään 25 % enemmän kuin toisen asteen suorittaneet. Suomessa palkkahyöty (40 %) on suurempi kuin muissa Pohjoismaissa, mutta jää silti OECD:n keskiarvoa pienemmäksi.

Palkkahyöty kasvaa tutkinnon tason myötä. OECD-maissa lyhyen korkea-asteen tutkinnon suorittaneet ansaitsevat keskimäärin 17 % enemmän kuin toisen asteen suorittaneet, kandidaatin tutkinnon suorittaneet 39 % enemmän ja maisterin tai tohtorin tutkinnon suorittaneet jopa 83 % enemmän. Suomessa vastaavat erot ovat pienempiä (22 %[2], 22 % ja 66 %).

Suomen erityispiirre on, että toisen asteen tutkinnon suorittaminen ei nosta palkkoja perusasteeseen verrattuna. Vuonna 2023 eroa ei käytännössä ollut, kun taas OECD-maissa keskimäärin toisen asteen tutkinnon suorittaneet ansaitsevat noin 17 % enemmän kuin pelkän perusasteen varassa olevat.

Kuvio 4: Korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden suhteelliset ansiot koulutustason mukaan (2023). 25-64-vuotiaat kokoaikaiset työntekijät, toisen asteen tutkinnon suorittaneet = 100

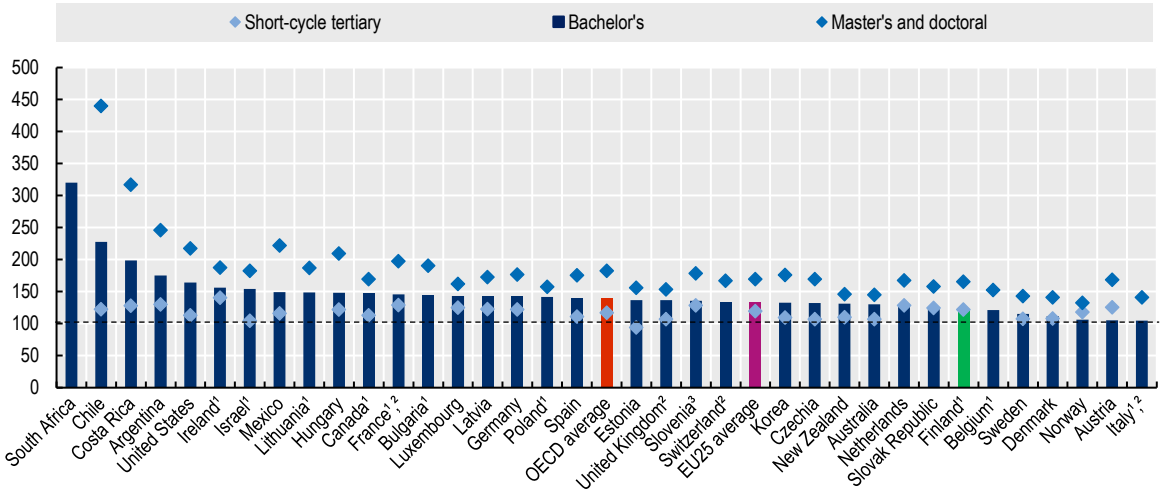

1,2 ja 3 Tarkasteluvuosi muu kuin 2023. Lähde: EAG2025. Figure A4.1.

2.3.2. Suomessa lääkärin koulutus tuo suurimman palkkahyödyn

Palkkahyöty vaihtelee myös koulutusalan mukaan. OECD-maissa STEM-alat tuottavat useimmiten korkeimmat ansiosta. Joissakin maissa, kuten Tanskassa ja Ruotsissa, liiketalouden, hallinnon ja oikeustieteiden alan tutkinnot tuovat suurimman palkkahyödyn, kun taas Sloveniassa terveys- ja hyvinvointialat erottuvat edukseen.

Suomessa STEM- ja ICT-alojen tutkinnon suorittaneet ansaitsevat keskimäärin selvästi enemmän kuin humanistisilta ja taidealoilta valmistuneet. STEM-aloilta valmistuneiden ansiot ylittävät selvästi koulutusalojen keskiarvon, kun taas taide- ja humanistialojen tutkinnon suorittaneiden palkat jäävät keskimääräistä pienemmiksi.

2 Tähän ryhmään kuuluvat Suomessa opistoasteen koulutuksen suorittaneet. Tällä hetkellä Suomessa ei järjestetä korkea-asteen lyhyitä koulutusohjelmia.

Tarkemmassa alajaottelussa lääke- ja hammaslääketieteen tutkinnon suorittaneet nousevat palkkavertailun kärkeen useissa maissa. Korkein suhteellinen palkkahyöty heillä on kokoaikaisten palkansaajien keskimääräiseen ansiotasoon verrattuna Suomessa (66 %), Sloveniassa (69 %) ja Virossa (78 %). Suomessa oikeustieteellisen tutkinnon palkkapreemio on näin tarkasteltuna toiseksi suurin (46 %), mikä on vertailumaiden korkein arvo.

Kuvio 5: Korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden suhteelliset ansiot koulutusalan mukaan (2023). 25-64-vuotiaat kokoaikaiset työntekijät, ero prosentteina kaikkien alojen keskimääräiseen palkkaan

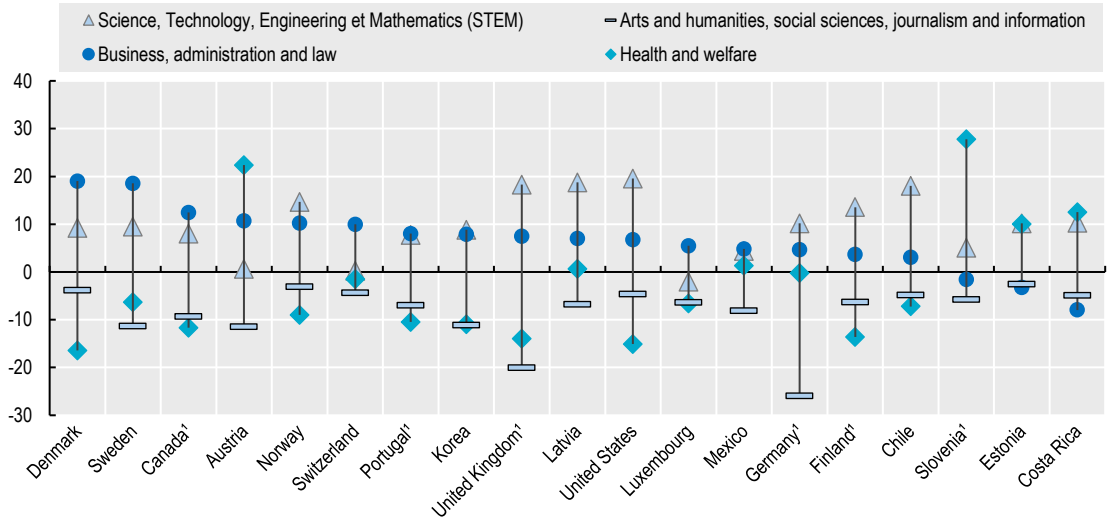

[1]Tarkasteluvuosi muu kuin 2023. Lähde: EAG2025. Figure A4.4.

Sukupuolten välinen palkkaero miesten hyväksi näkyy kaikissa maissa, lähes poikkeuksetta kaikilla koulutusasteilla ja kaikissa ikäryhmissä. Suomessa korkea-asteen suorittaneet 25-64-vuotiaat naiset ansaitsevat 24 % miehiä vähemmän, mikä on lähellä OECD:n keskimääräistä eroa (23 %). Työuran alkuvaiheessa (25-34-vuotiaat) korkeasti koulutettujen sukupuolittainen palkkaero on pienempi sekä Suomessa (15 %) että OECD:ssä keskimäärin (17 %).

Lisätietoja:

- EAG2025. Chapter A4: What are the earnings advantages to education?

2.4. Myös vahvat perustaidot yhteydessä työmarkkinahyötyihin

Vuoden 2025 *Education at a Glance* hyödyntää laajasti OECD:n aikuisten taitotutkimuksen PIAACin (*Survey of Adult Skills, Cycle 2, 2024*[3]) tuloksia. PIAAC-aineisto osoittaa, että muodollisen koulutuksen lisäksi taidoilla on vahva yhteys työmarkkina-asemaan.

Keskimäärin OECD-maissa 61 % toisen asteen tutkintoa vailla olevista aikuisista sijoittuu lukutaidossa tasolle 1 tai sen alle (taso 5 on korkein[4]) Tämä tarkoittaa, että he pystyvät korkeintaan

[3] Suomen PIAAC-tulokset esitellään raportissa Mannonen, J., Nissinen, K., Virolainen, M. & Rautopuro, J. (2024) PIAAC II : Toisen Kansainvälisen aikuisten taitotutkimuksen ensituloksia

[4] PIAAC-tutkimuksessa käytetty tasoasteikko luku- ja numerotaidossa: Alle tason 1: Hyvin heikot taidot / Taso 1: Heikot taidot / Taso 2: Välttävät taidot / Taso 3: Hyvät taidot / Taso 4: Erinomaiset taidot / Taso 5: Huipputaidot

ymmärtämään lyhyitä tekstejä tutuista aiheista. Ylemmillä koulutustasoilla heikon lukutaidon omaavien osuus pienenee, mutta korkea-asteen suorittaneistakin 13 % jää näille alimmille tasoille.

Paremmat taidot lisäävät todennäköisyyttä olla työssä, ja työ puolestaan tarjoaa mahdollisuuksia taitojen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Yhteyden vahvuus vaihtelee kuitenkin maittain. Vahvat taidot voivat kompensoida muodollisen koulutuksen puutteita ja parantaa sekä työmarkkina-asemaa että elämänlaatua. Erityisen suuri riski jäädä työmarkkinoiden ulkopuolelle on niillä, joilla sekä koulutus- että taitotaso on matala.

Taidot heijastuvat myös ansioihin. Toisen asteen tutkinnon suorittaneista ne, jotka yltävät numerotaidossa vähintään tasolle 4, ansaitsevat keskimäärin 31 % enemmän kuin tasolla 2 olevat. Korkea-asteen suorittaneilla taitoihin liittyvä palkkahyöty on vielä suurempi, keskimäärin 40 %.

Kuvio 6: Aikuisten keskimääräinen lukutaito koulutustason mukaan (2023). Aikuisten taitotutkimus PIAAC, 25-54-vuotiaat, taitopisteet.

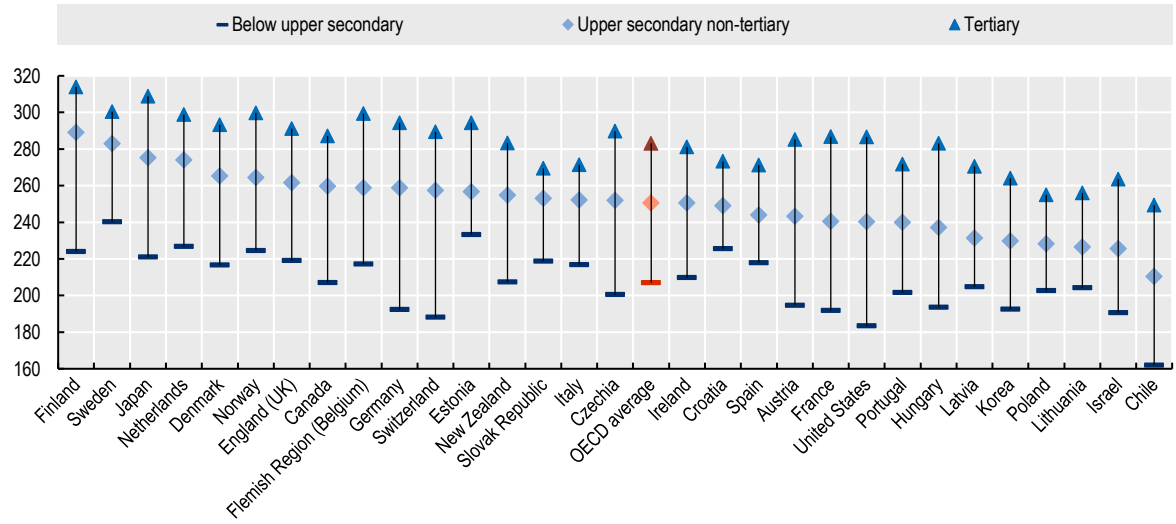

Lähde: EAG2025. PIAAC, Figure 1.

Kuvio 7: Korkea-asteen koulutettujen 25-64-vuotiaiden suhteelliset ansiot, numerotaidon ja koulutustason mukaan (2023). Taitotaso 2 = 100

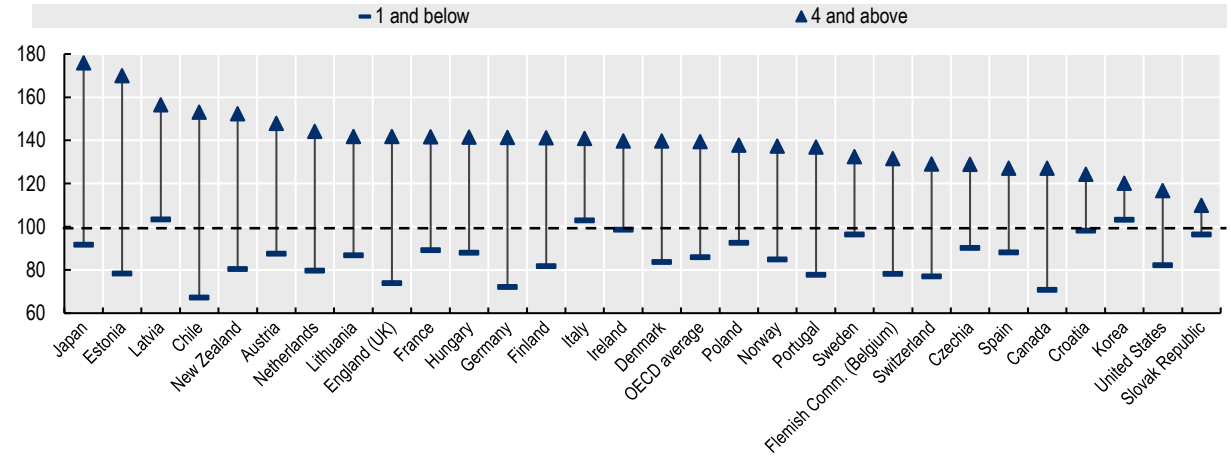

Lähde: EAG2025. Kuvio A4.6

Lisätietoja:

- EAG2025. PIAAC. Proficiency in key information-processing skills among adults
- EAG2025. Chapter A3. How does educational attainment affect participation in the labour market?
- EAG2025. Chapter A4: What are the earnings advantages to education?

3. Varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle

3.1. Varhaiskasvatukseen osallistuminen Suomessa ylittää jo OECD-keskiarvon

3.1.1. Osallistumisaste noussut

OECD-maissa suurin osa (85 %) 3–5-vuotiaista lapsista osallistuu varhaiskasvatukseen. Alle 3-vuotiaiden osallistuminen on huomattavasti harvinaisempaa, keskimäärin 29 %. Viimeisen vuosikymmenen aikana osallistumisaste jatkoi nousuaan molemmissa ikäryhmissä: alle 3-vuotiailla 9 prosenttiyksikköä ja 3–5-vuotiailla 5 prosenttiyksikköä. Kasvuun ovat vaikuttaneet eri maissa toteutetut politiikkatoimet, kuten oppivelvollisuusiän alentaminen, varhaiskasvatusoikeuden laajentaminen sekä varhaiskasvatusmaksujen alentaminen tai poistaminen.

Suomessa osallistuminen on lisääntynyt keskimääräistä nopeammin. Vuonna 2023 varhaiskasvatuksessa oli 40 % alle 3-vuotiaista (OECD 29 %), kun vuonna 2013 osuus oli 28 %. 3–5-vuotiaiden osallistumisaste nousi samassa ajassa 74 prosentista 89 prosenttiin (OECD 85 %). Suomi sijoittuu näin molemmissa ikäryhmissä OECD:n keskiarvon yläpuolelle.

Kuvio 8: 3-5-vuotiaiden osallistumisaste varhaiskasvatukseen (ISCED 0) 2013 ja 2023

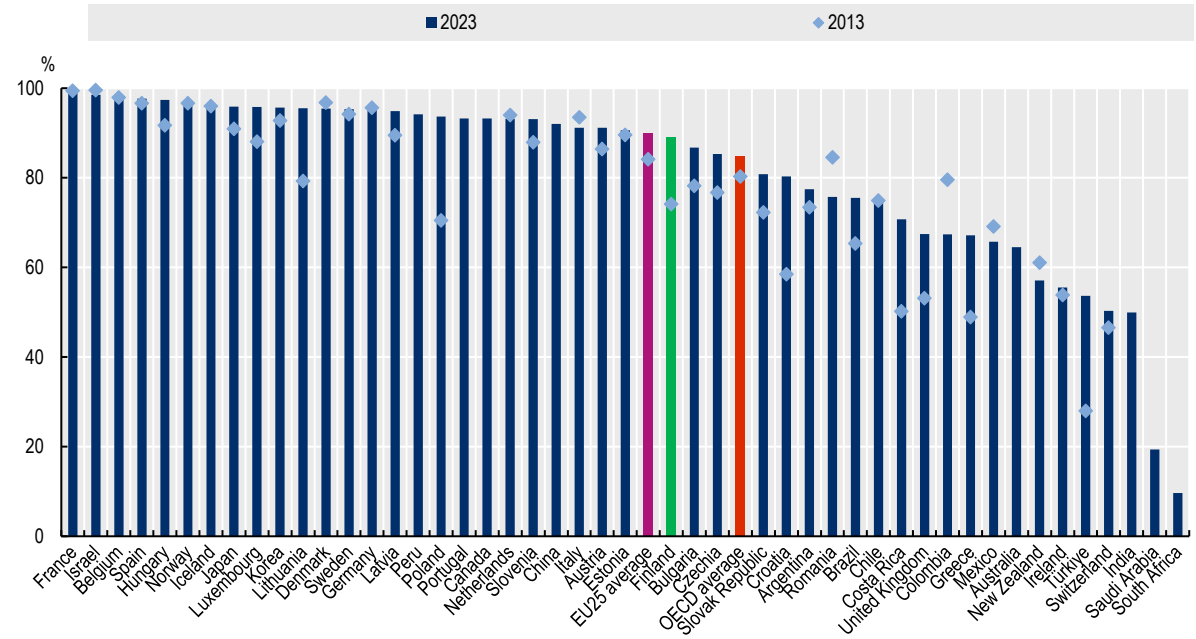

Lähde: EAG2025. Figure B1.2.

3.1.2. Lasten määrä vähentynyt eri puolilla OECD-aluetta

Osallistumisasteen noususta huolimatta ikäluokkien pieneneminen on monessa maassa vähentänyt varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrää. Alle 5-vuotiaiden määrä on laskenut useilla OECD-alueilla, ja Suomessa muutos on ollut keskimääräistä jyrkempi. Väestökehityksen alueelliset erot haastavat varhaiskasvatuksen järjestämistä eri maissa: joillain paikkakunnilla lapsimäärä vähenee nopeasti, toisaalla se kasvaa sisäisen ja ulkoisen muuttoliikkeen seurauksena.

Kuvio 9: Toteutunut ja ennakoitu 0-4-vuotiaiden lasten määrän muutos 2013-2023 ja 2023-2033

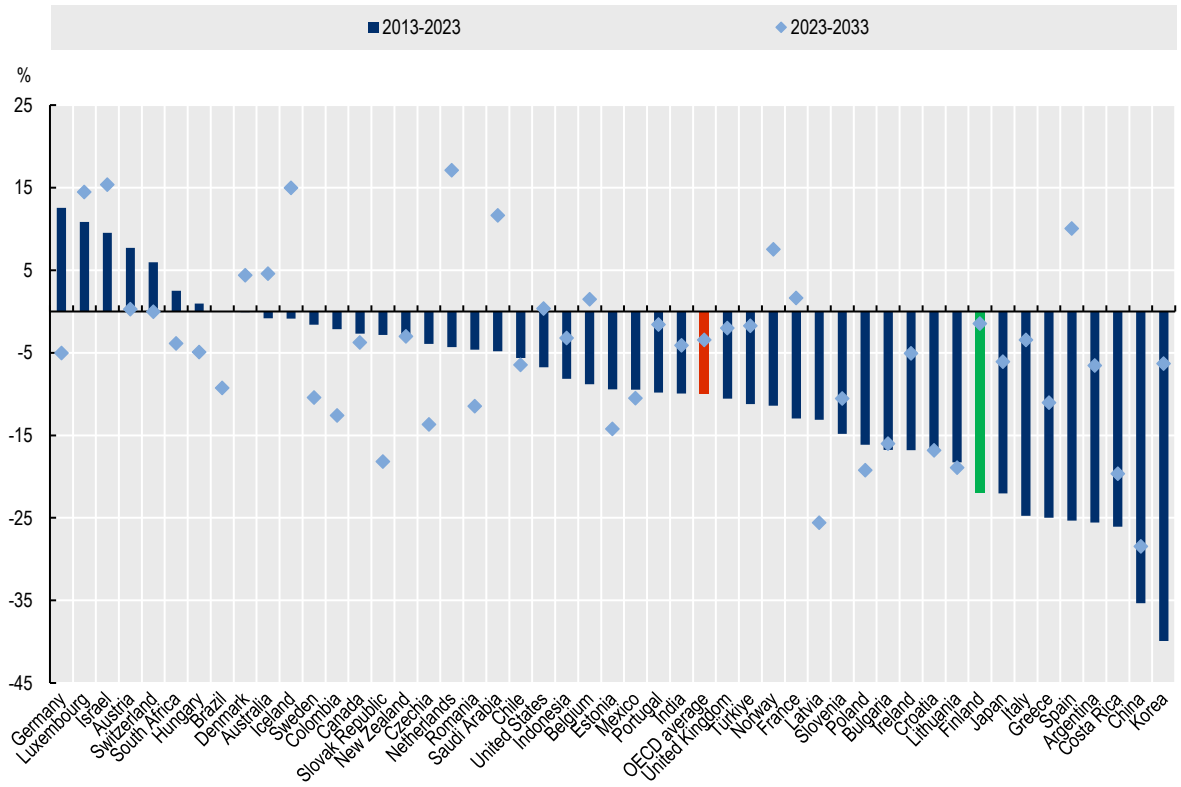

Lähde: EAG2025. Figure B1.3.

3.1.3. Varhaiskasvatuksen lapsikohtainen rahoitus kasvanut

Vuonna 2022 OECD-maissa käytettiin varhaiskasvatukseen keskimäärin 13 500 USD lasta kohden, josta 85 % rahoitettiin julkisista varoista. Lapsikohtaiset julkiset menot kasvoivat 2015–2022 keskimäärin 24 %. Suomessa kasvu oli samana aikana 20 %. Bruttokansantuotteeseen suhteutettuna varhaiskasvatuksen menot olivat Suomessa korkeammalla tasolla (1,2 %) kuin OECD:ssa keskimäärin (0,9 %).

Kuvio 10: Varhaiskasvatuksen (ISCED 0) kokonaismenot, osuus BKT:stä (%), 2022

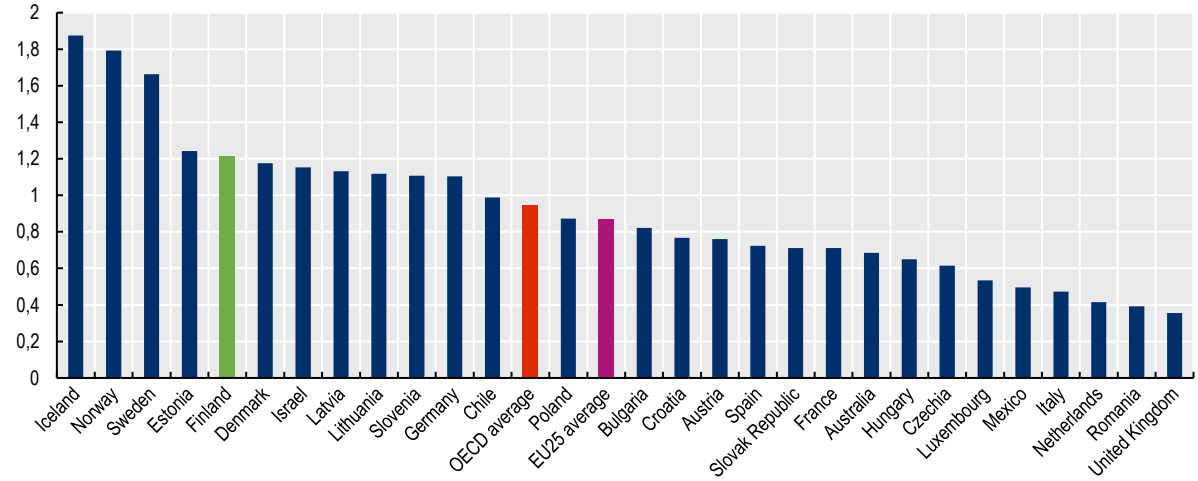

Lähde: EAG2025. Table C2.1

Luvun 3.1 lähteet

- Chapter B1. How does the provision of and participation in early childhood education and care vary across countries?
- Chapter C2. How is early childhood education financed?

3.2. Opetuksen määrässä suurta vaihtelua, Suomi yhä keskiarvon alapuolella

3.2.1. Suomessa koulupäiviä hieman keskiarvoa enemmän, oppitunteja vähemmän

OECD-maissa vaihtelee huomattavasti, kuinka paljon opetusta oppilaat saavat koko perusasteen aikana (ISCED 1–2). Pakollisen perusopetuksen kesto on keskimäärin 9 vuotta, kuten Suomessa, mutta maiden välillä vaihtelu on 8–11 vuotta.

Myös koulupäivien määrässä on eroja. OECD-maissa lukuvuodessa on keskimäärin 184–186 koulupäivää. Vähiten koulupäiviä on Kreikan yläluokilla (160), eniten Israelin alaluokilla (214). Suomessa koulupäiviä on lukuvuodessa noin 190, eli hieman keskimääräistä enemmän.

Oppituntivertailussa huomioidaan koulupäivän aikana pidetyt pakolliset oppitunnit. Oppituntien kestossakin on vaihtelua, joten ne on laskennallisesti muunnettu täysiksi tunneiksi.

Suomalaiskoululaisilla on vähemmän pakollisia oppitunteja kuin OECD-maissa keskimäärin, ja näin on ollut jo pitkään. Määrä on kuitenkin vähitellen kasvanut. Viime vuosina tunteja on lisätty ensimmäiseen vieraaseen kieleen ja toiseen kotimaiseen kieleen. Viimeisimmät lisäykset alaluokkien äidinkieleen ja kirjallisuuteen sekä matematiikkaan eivät vielä näy EAG2025 -vertailussa.

Suomessa pakollisia oppitunteja perusopetuksen luokilla 1–9 (ISCED 1&2) oli yhteensä 6 413. OECD-maiden keskiarvo vastaavalla koulutustasolla oli 7 604 tuntia. Vähiten pakollisia tunteja oli Puolassa (5 304 kahdeksassa kouluvuodessa), eniten Australiassa (noin 11 000 yhdentoista vuoden aikana).

Jos tuntimäärä jaetaan tasaisesti eri vuosiluokille, Suomessa oli perusopetuksen luokilla 1–6 (ISCED 1) keskimäärin 660 pakollista oppituntia lukuvuodessa, kun OECD:n keskiarvo oli 804. Luokilla 7–9 (ISCED 2) vastaavat luvut olivat Suomessa 817 ja OECD:ssä 909. Oppituntimäärä kasvaa yleensä ylemmille luokille siirryttäessä.

3.2.2. Äidinkieli ja matematiikka painottuvat erityisesti alaluokilla

Kaikissa koulutusjärjestelmissä perustaitojen opetukseen käytetään suhteellisesti eniten oppitunteja. Alaluokilla (ISCED 1) äidinkielen ja matematiikan yhteenlaskettu osuus pakollisista oppitunneista on OECD-maissa keskimäärin 41 % ja yläluokilla 27 %. Suomessa osuudet ovat lähellä keskiarvoa: alaluokilla 38 % ja yläluokilla 25 %.

Alemmalla perusasteella äidinkielen osuus on Suomessa 23 % ja OECD:ssä 25 %, matematiikan vastaavasti 15 % ja 16 %. Molempien tuntimäärä ja samalla osuus alaluokkien opetuksesta kasvaa Suomessa lukuvuodesta 2025–26 alkaen.

Ylemmällä perusasteella äidinkielen ja matematiikan suhteellinen osuus pienenee, kun taas esimerkiksi luonnontieteiden ja kielten osuus kasvaa. Suomessa äidinkielen osuus on yläluokilla 12 % ja OECD:ssä 14 %, matematiikan osuus 13 % molemmissa.

Eri oppiaineryhmien kansainväliseen vertailuun vaikuttaa oppiaineiden erilainen luokittelu eri maissa. Äidinkieli ja matematiikka ovat kuitenkin itsenäisiä oppiaineita, joiden sisällöt ovat pääpiirteissään samankaltaisia eri maissa, mikä helpottaa vertailua.

Lisätietoja:

- EAG2025. Chapter D1. How much time do students spend in the classroom?

3.3. Lähes koko ikäluokka jatkaa perusasteen jälkeen opintoja

3.3.1. Perusopetuksen kesto kansainvälistä keskivertoa, aloitus keskivertoa myöhemmin

OECD-maissa alempi perusaste (ISCED 1, primary, Suomessa perusopetuksen vuosiluokat 1-6) kestää tyypillisesti kuusi vuotta, mutta vaihteluväli on neljästä kahdeksaan vuoteen. Ylempi perusaste (ISCED 2, vuosiluokat 7–9) kestää tavallisesti kolme vuotta, mutta kestossa on vaihtelua kahdesta kuuteen vuoteen.

Kuvio B2.1 havainnollistaa, miten 6-14 vuotiaat sijoittuvat eri koulutusasteille eri maissa. Suomi ja muut maat, joissa koulu alkaa vasta seitsemänvuotiaana erottuvat kuviosta, sillä näissä maissa osa ikäryhmästä on vasta esiasteella (pre-primary, ISCED 02). Kuvio tuo esiin myös maat, joissa siirtymä toiselle asteelle tapahtuu varhain.

Kuvio 11: 6-14-vuotiaiden osallistumisaste (%) koulutusasteittain, 2023

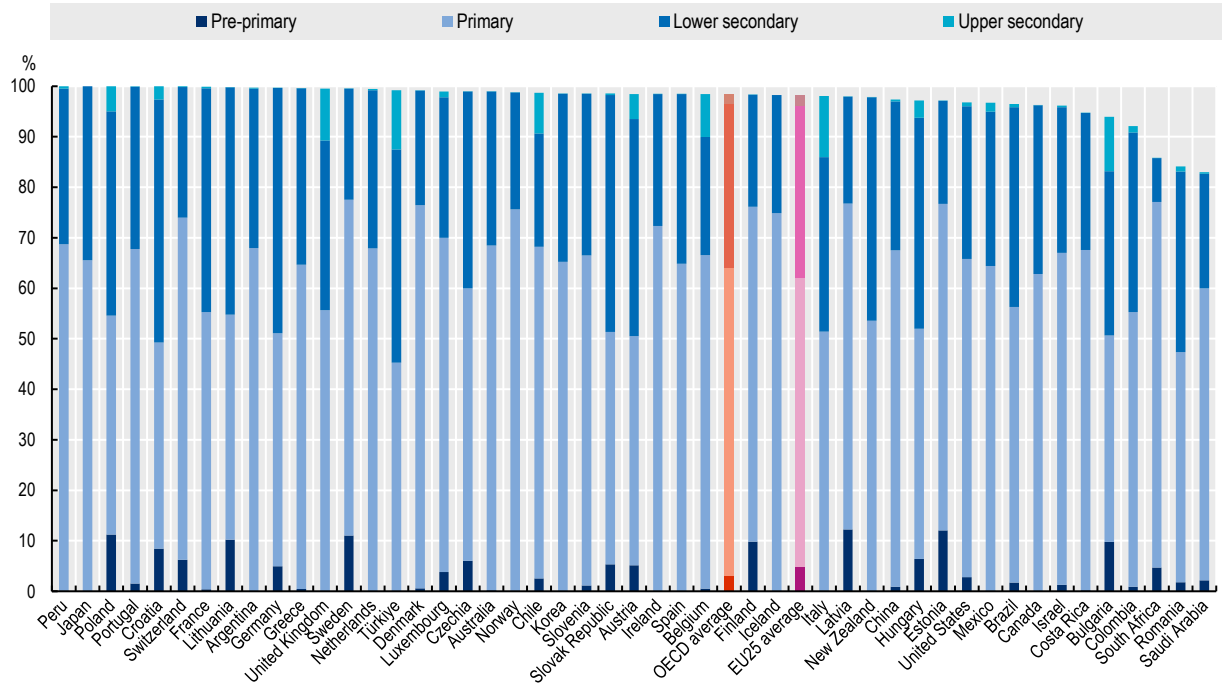

Lähde: EAG2025. Figure B2.1.

3.3.2. Toisen asteen ammatilliseen koulutukseen osallistuminen laajaa Suomessa

Monissa OECD-maissa tavoitteena on, että koko ikäluokka suorittaa toisen asteen tutkinnon. Oppivelvollisuus jatkuukin usein ainakin vuoden ajan toisella asteella (ISCED 3). Suuri osa nuorista jatkaa opintojaan vielä tämän jälkeen. Vuonna 2023 keskimäärin 84 % OECD-maiden 15–19-vuotiaista oli opiskelijoita, valtaosa heistä toisen asteen koulutuksessa.

OECD-maissa keskimäärin 44 % toisen asteen opiskelijoista oli ammatillisessa koulutuksessa. Suomessa osuus oli selvästi korkeampi, 68 %, mikä tekee siitä yhden vahvimmista ammatillisen koulutuksen maista. Korkeaan osuuteen vaikuttaa se, että Suomessa ammatilliseen koulutukseen osallistuu kaikenikäisiä opiskelijoita.

Vuonna 2023 OECD-maissa keskimäärin 54 % yleissivistävän toisen asteen opiskelijoista oli naisia. Suomessa osuus oli hieman korkeampi (58 %). Joissain maissa, kuten Italiassa, Puolassa ja Sloveniassa, naisten osuus ylitti 60 %.

Ammatillisessa koulutuksessa sukupuolijakauma oli päinvastainen: OECD-maissa keskimäärin 45 % opiskelijoista oli naisia, mutta Saksassa, Islannissa ja Liettuassa osuus jäi 35 %:iin tai sen alle. Suomessa naisten osuus ammatillisessa koulutuksessa oli 51 %.

Useimmissa OECD-maissa valtaosa ammatillisen koulutuksen opiskelijoista on Suomen tavoin ohjelmissa, jotka tarjoavat korkeakoulukelpoisuuden. Tämä varmistaa, ettei ammatillinen väylä sulje jatko-opintomahdollisuuksia.

Lisätietoja:

- EAG2025. Chapter B2. How do different education systems shape student pathways in primary and lower secondary education?

- EAG2025. Chapter B3. How do upper secondary and post-secondary non-tertiary education systems support students' progression to higher education

4. Polut korkea-asteelle

4.1. Pohjoismaissa korkeakouluopinnot aloitetaan tavallista myöhemmin

Joissain maissa niin sanotut short-cycle tertiary -ohjelmat (ISCED 5, alin korkea-asteen tutkinto) ovat merkittävä osa korkeakoulujärjestelmässä. Osassa maita ne toimivat väylänä toisen asteen koulutuksesta korkeakoulutukseen, ja niistä jatketaan usein alemman korkeakoulututkinnon opintoihin (esim. Itävalta, Ruotsi, Ranska). Näissä maissa monella alemman korkeakoulututkinnon opiskelijalla on pohjalla short-cycle tutkinto. Toisaalla ne toimivat työelämään suuntautuvina loppututkintoina (esim. Etelä-Korea, Japani, Kanada). Eroa on myös siinä, onko ne suunnattu lähinnä nuorille vai aikuisille. Itävallassa ja Kanadassa niihin siirrytään pääosin suoraan toiselta asteelta, kun taas Ruotsissa ja Norjassa yli puolet opiskelijoista on yli 25-vuotiaita.

Joistakin maista lyhyet korkea-asteen ohjelmat puuttuvat. Esimerkiksi Suomessa alin korkeakoulututkinto on nykyään alempi korkeakoulututkinto: ammattikorkeakoulututkinto tai yliopiston kandidaatti. Tämä on pääasiallinen väylä korkeakouluopintoihin kaikissa OECD-maissa. Alempaan korkeakoulututkintoon johtavat koulutusohjelmat ovat pääasiallinen väylä korkea-asteelle OECD-maissa.

Eroa on myös siinä, edetäänkö opinnoissa alemman korkeakoulututkinnon kautta vai aloittaako osa suoraan maisteritutkintoon johtavassa koulutuksessa (master's long first cycle). Suomessa opiskelijat saavat usein opiskeluoikeuden myös maisteriopintoihin jo alemman tutkinnon alkaessa, mutta varsinaisesti tähän luokkaan on kuulunut lääketieteen koulutus, jossa ei ennen syksyä 2025 ollut erillistä alempaa tutkintoa. Esimerkiksi Ruotsissa suoraan ylempään korkeakoulututkintoon (ISCED 7) johtavia ohjelmia on useilla aloilla.

Myös opintojen aloitusikä vaihtelee[5]. OECD-maissa uusien opiskelijoiden keski-ikä on 22 vuotta. Belgiassa, Japanissa ja Alankomaissa aloitetaan tyypillisesti 18–20-vuotiaana, mutta Pohjoismaissa myöhemmin: Suomessa uusien opiskelijoiden keski-ikä on 24, Ruotsissa 25, Tanskassa 26 ja Norjassa 22 vuotta.

Suomen ja Ruotsin korkeaa aloitusikää selittää osaltaan numerus clausus -periaate[6] eli aloituspaikkojen rajaus. Kilpailu opiskelupaikoista johtaa siihen, että moni viettää välivuoden ennen opintojen aloittamista. Toisaalta korkea aloitusikä kertoo myös järjestelmän tarjoamista aikuisopiskelun mahdollisuuksista. Myös erot edeltävien koulutusvaiheiden aloitus- ja lopetusiässä vaikuttavat hieman.

Lisätietoja:

- EAG2025. Chapter B4. How do student profiles, study choices and mobility trends shape tertiary education?

[5] OECD käyttää aloitusiän mittarina korkeakoulussa aloittavien keski-ikää. Keskiarvon käyttäminen indikaattorina on tilastollisesti hieman ongelmallista, koska aloitusiän jakauma voi olla voimakkaasti vinoutunut. Tällöin yksittäiset iältään vanhemmat aloittajat voivat nostaa keskiarvoa merkittävästi, vaikka suurin osa opiskelijoista aloittasi opintonsa nuorella iällä.
6 Numerus clausus (latinaa; 'rajoitettu lukumäärä') tarkoittaa tässä yhteydessä korkeakouluihin otettavien opiskelijoiden määrän rajoittamista.

4.2. Välivuosien pitäminen yleistä Suomessa

OECD-maissa keskimäärin 44 % uusista korkeakouluopiskelijoista aloittaa opintonsa vähintään vuoden viiveellä toisen asteen jälkeen. Suomessa ja Ruotsissa osuus on poikkeuksellisen suuri: 77 %. Toisessa ääripäässä, Belgiassa ja Alankomaissa, alle 15 % uusista opiskelijoista aloittaa välivuoden jälkeen. Välivuosien yleisyys liittyy paitsi korkeakoulujen valintajärjestelmään myös asevelvollisuuteen, nuorten työntekomahdollisuuksiin ja kulttuurisiin tekijöihin.

Kuvio 12: Vähintään yhden välivuoden pitäneiden osuus (%) uusista alemman korkeakoulututkinnon opiskelijoista pohjakoulutuksen mukaan, 2023.

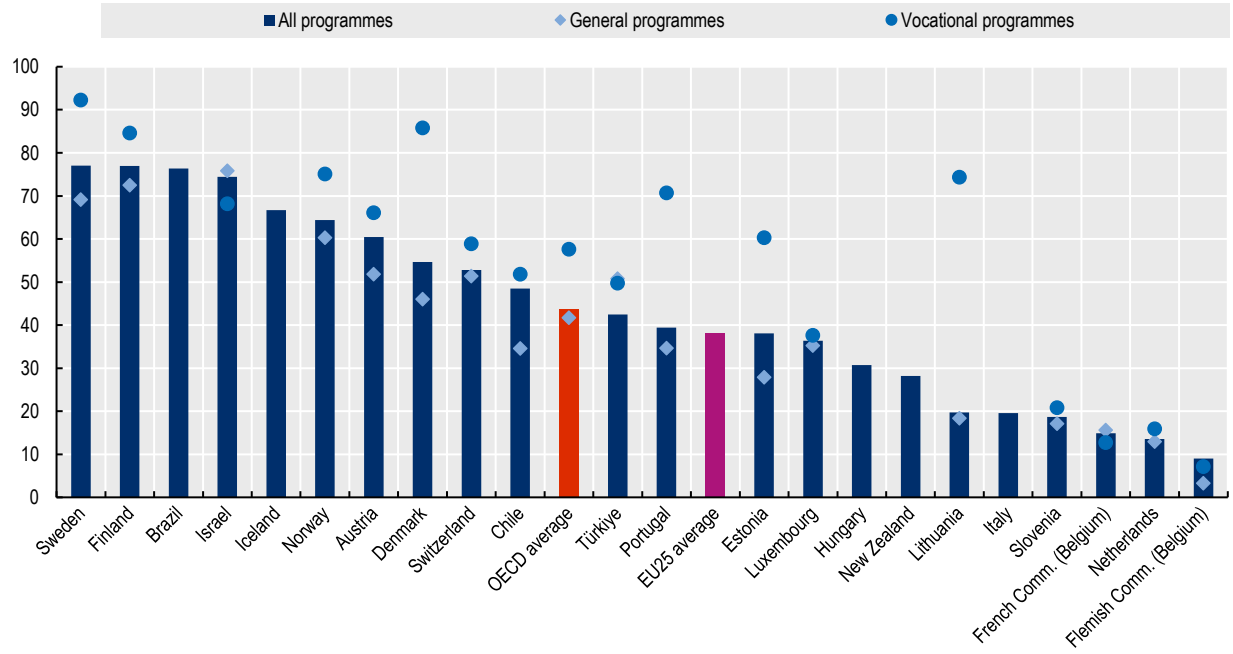

Lähde: EAG2025. Figure B3.4.

Lisätietoja:

- Chapter B3. How do upper secondary and post-secondary non-tertiary education systems support students' progression to higher education

4.3. Korkeakoulujen valintajärjestelmä Suomessa valikoiva

OECD-maissa korkeakoulukelpoisuuden vähimmäisvaatimus on useimmiten toisen asteen tutkinto, kuten Suomessakin. Tämä ei kuitenkaan vielä takaa opiskelupaikkaa.

EAG jakaa valintajärjestelmät avoimiin ja valikoiviin. Avoimissa järjestelmissä kaikki tai lähes kaikki hakukelpoiset saavat opiskelupaikan, vaikka suosituilla aloilla saatetaankin karsia. Valikoivissa järjestelmissä, kuten Suomessa, opiskelijat valitaan eri kriteerien perusteella, tärkeimpinä opintomenestys tai pääsykoe. Suomessa valtaosa uusista opiskelijoista valikoituu nykyisin ylioppilastutkinnon perusteella todistusvalinnassa, ja pääsykokeet ovat toinen yleinen tapa.

Osasta maita on saatavilla tietoa myös sisäänpääsyasteesta. Vuonna 2024 Suomessa runsaat 40 % korkeakouluun hakeneista sai opiskelupaikan. Järjestelmien ja raportointikäytänteiden erojen takia vertailuun tulee kuitenkin suhtautua varovaisesti[7].

Kun otetaan huomioon lisäksi se, kuinka moni hyväksytyistä vastaanotti opiskelupaikan, Suomi erottuu selvästi. Hakijoista vain 29 % sai ja vastaanotti opiskelupaikan. Seuraavaksi matalimmat osuudet olivat Ruotsissa ja Skotlannissa (noin 35 %). Suomen lukuja selittää se, että moni jättää paikan vastaanottamatta, jos se ei ole heidän ensisijainen hakukohteensa, jotta he säilyttävät ensikertalaisuusstatuksensa tulevia hakuja varten. Vapautuneet paikat siirtyvät tällöin muille hakijoille, eivätkä jää täyttämättä.[8]

Kuvio 13: Hyväksyttyjen osuus alempaan korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen hakeneista, 2024.

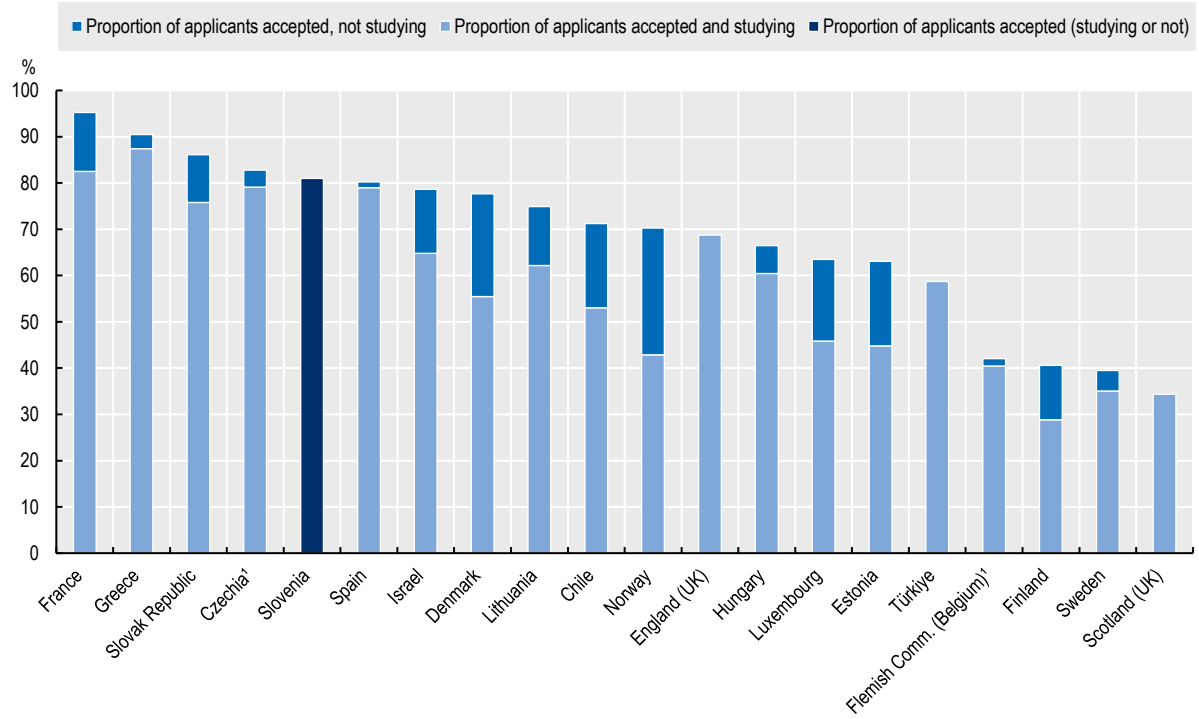

[1]Tarkasteluvuosi 2023. Lähde: EAG2025. Figure D6.6.

Lisätietoja:

- Chapter D6. What admission systems are used in tertiary education?

[7] Suomen matalaan hyväksymisprosenttiin voi joltain osin vaikuttaa hakuvelvoite työttömyysturvan ehtona, t.s. hakijoiden joukossa saataa olla myös niitä, jotka eivät tosissaan tavoittele paikkaa.
[8] Paikan vastaanottaneiden osuutta laskee Suomessa myös ulkomaalaisten hakijoiden suuri määrä.

5. Opinnoissa eteneminen

5.1. Työn ja koulutuksen yhdistäminen tavallista Suomessa

Vuonna 2024 keskimäärin 54 % OECD-maiden 18–24-vuotiaista oli edelleen koulutuksessa ja 25-29-vuotiaistakin 16 %. Suomessa vastaavat osuudet olivat suuremmat: 60 % ja 33 %.

OECD-maissa lähes viidennes 18–24-vuotiaista yhdistää työn ja opiskelun, 25–29-vuotiaista 10 %. Työskentely opintojen ohessa voi tukea toimeentuloa ja työuran rakentamista, mutta se voi myös heikentää hyvinvointia ja opintojen etenemistä. Joissakin maissa, kuten Saksassa, Itävallassa ja Sveitsissä, työn ja opiskelun yhdistäminen on osa duaalimallia.

Suomessa työnteon ja koulutuksen yhdistäminen on yleisempää kuin OECD-maissa keskimäärin: 23 % 18–24-vuotiaista ja 21 % 25-29-vuotiaista käy töissä opintojen ohessa.

Kuvio 14: Koulutuksen ja työnteon yhdistävien osuus (%) 18-29-vuotiaista, ikäryhmittäin, 2024.

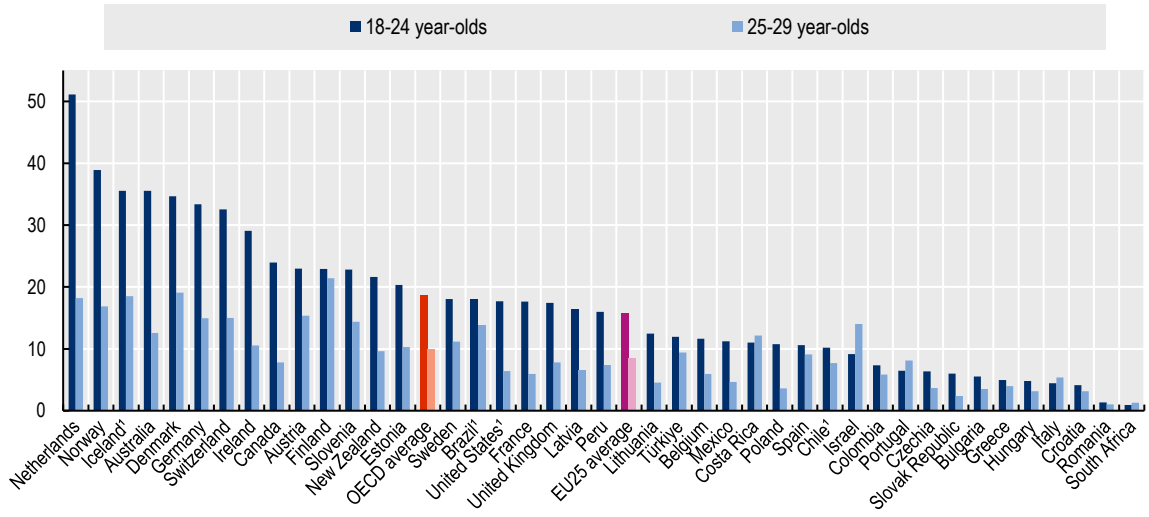

[1]Tarkasteluvuosi eri kuin 2024. Lähde: EAG2025. Figure A2.4.

Lisätietoja:

- Chapter A2: Transition from education to work: Where are today's youth?

5.2. Korkea-asteen läpäisy Suomessa OECD-keskiarvoa parempi

Korkeakoulutuksen läpäisy[9] on monissa OECD-maissa haaste. *Education at a Glance* -julkaisussa läpäisyaste lasketaan alemman korkeakoulututkinnon suorittaneista. Keskimäärin vain 43 % uusista opiskelijoista valmistuu tavoiteajassa.

[9] Koulutuksen läpäisyllä tai läpäisyasteella tarkastellaan tässä sitä, kuinka suuri osuus opinnot aloittaneista saa tutkinnon suoritettua tavoiteajassa tai viimeistään 3 vuotta tavoiteajan jälkeen.

Läpäisyasteet vaihtelevat paljon: Irlannissa ja Isossa-Britanniassa lähes 70 % opiskelijoista suorittaa tutkinnon tavoiteajassa, kun taas Alankomaissa (30 %) ja Ranskassa (34 %) luvut jäävät huomattavasti alhaisemmiksi.

Suomessa tilanne on parempi: 49 % opiskelijoista suorittaa alemman korkeakoulututkinnon tavoiteajassa, mikä on samaa tasoa kuin Tanskassa ja Norjassa (53 %), ja selvästi Ruotsia parempi (40 %). Valmistuneiden osuus kasvaa, kun tarkastellaan tilannetta kolme vuotta myöhemmin. Suomessa läpäisy nousee tällöin 77 %:iin. Norjassa vastaava luku on 76 %, Tanskassa 70 % ja Ruotsissa 67 %.

Useissa maissa – mukaan luettuna muut Pohjoismaat – 10–20 % opiskelijoista keskeyttää opintonsa jo ensimmäisen vuoden aikana. Suomessa sen sijaan vain 5 % uusista opiskelijoista keskeyttää ennen toista lukuvuotta.

Naiset saavat kaikissa maissa miehiä todennäköisemmin alemmat korkeakouluopintonsa valmiiksi. Suomessa 84 % naisista ja 67 % miehistä valmistuu viimeistään kolmen vuoden kuluessa tavoiteajasta. Ero (17 prosenttiyksikköä) on selvästi OECD:n keskiarvoa (12 prosenttiyksikköä) suurempi.

Pohjakoulutus vaikuttaa myös. Yleissivistävästä koulutuksesta tulevat opiskelijat suorittavat tutkinnon tavoiteajassa hieman useammin (42 %) kuin ammatillisesta koulutuksesta tulevat (39 %). Kolmen lisävuoden tarkastelussa luvut ovat 72 % ja 65 %. Suomessa tilanne poikkeaa OECD:stä: tavoiteajassa ammatillisen koulutuksen suorittaneiden läpäisy on todennäköisempää, mutta kolmen vuoden lisäajalla yleissivistävä väylä johtaa parempaan lopputulokseen.

Kuvio 15: Alempaan korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen läpäisyaste opintovuosien ja pohjakoulutuksen mukaan (2023)

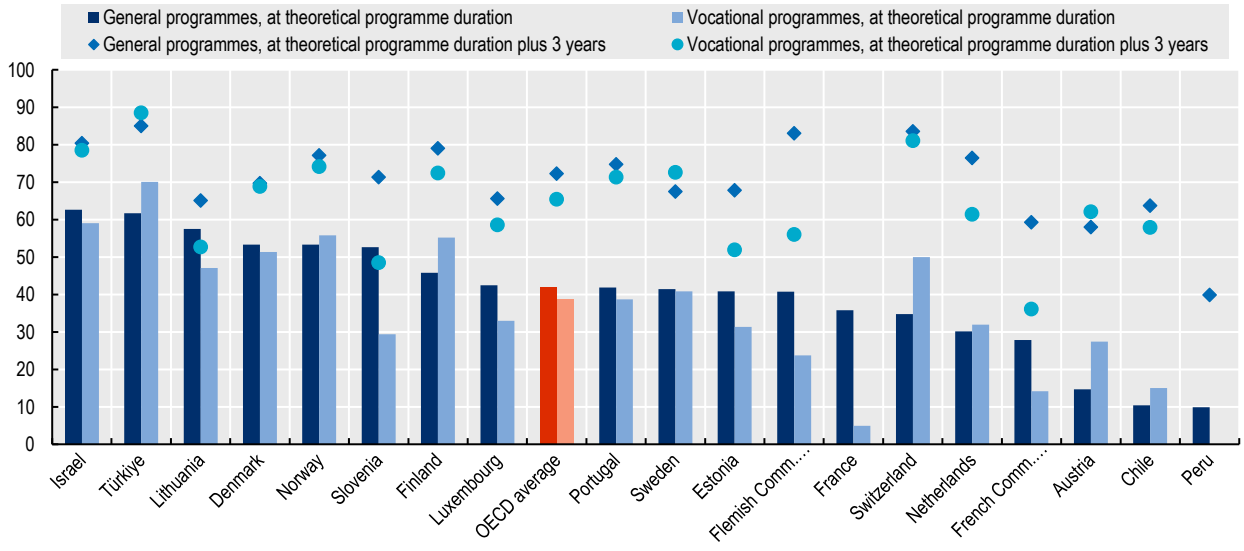

Lähde: EAG2025. Figure B3.5.

Läpäisy vaihtelee kaikissa OECD-maissa koulutusaloittain. Sosiaali- ja terveystieteissä läpäisy on korkeaa lähes kaikkialla. Kun tarkastelussa käytetään tavoiteaikaa + 3 vuotta, keskimääräinen läpäisyaste on OECD:ssä 80 % ja Suomessa 85 %. STEM-aloilla läpäisy on heikompaa (OECD 68 %, Suomi 66 %). Ihmistieteissä (yhteiskuntatieteet, humanistiset alat ja taidealat) vaihtelu on suurta, mutta Suomi erottuu edukseen. OECD:n keskiarvo on 71 %, Suomessa 79 %. STEM- ja ihmistieteiden aloilla aloittaneista melko moni suorittaa lopulta tutkinnon toisella alalla. OECD:ssä tämä koskee 9 %:a opiskelijoista, Suomessa 7 %:a.

Lisätietoja

- Chapter B3. How do upper secondary and post-secondary non-tertiary education systems support students' progression to higher education
- Chapter B5. Who is expected to complete tertiary education?

5.3. Korkeakoulutuksen duaalimalli näkyy koulutusalajakaumissa

Lyhyitä korkea-asteen tutkintoja (ISCED 5, short-cycle tertiary) suoritetaan eniten STEM-aloilla. Maiden välillä on kuitenkin suurta vaihtelua lyhyiden tutkintojen alavalikoimassa.

Alempien korkeakoulututkintojen (ISCED 6) jakauma on tasaisempi. STEM-alat, kauppa- ja hallintotieteet sekä ihmistieteet (yhteiskuntatieteet, humanistiset alat ja taidealat) muodostavat kukin noin 22–23 % suoritetuista tutkinnoista, sosiaali- ja terveystieteet 16 %.

Maisteritasolla (ISCED 7) kauppa- ja hallintotieteet nousevat suurimmaksi alaksi (28 %). Ihmistieteiden osuus laskee 18 %:iin, kun taas STEM (22 %) ja sosiaali- ja terveystieteet (16 %) pysyvät lähes ennallaan. OECD:n tulkinnan mukaan maisterivaiheessa painottuvat työelämässä suoraan sovellettavat taidot, mikä nostaa kauppa- ja hallintotieteiden osuutta ohi yleisempiä valmiuksia antavien ihmistieteiden.

Tohtoritasolla (ISCED 8) STEM-alat ovat selvästi yleisimpiä (43 %). Ihmistieteiden osuus on 20 %, sosiaali- ja terveystieteiden 17 % ja kauppa- ja hallintotieteiden vain 8 %.

Suomen koulutusalajakaumat vastaavat pääosin OECD:n keskiarvoja, mutta erojakin on. STEM-alojen osuus on Suomessa suurempi sekä alemmissa (28 %) että ylemmissä (30 %) tutkinnoissa, mutta tohtoritasolla hieman pienempi (41 %). Ihmistieteiden osuus on Suomessa alemmissa tutkinnoissa selvästi pienempi (12 %), mutta ylemmissä suurempi (22 %). Taustalla lienee sama ilmiö, joka näkyy myös OECD-keskiarvojen vaihtelussa. Ihmistieteiden tutkintoja suoritetaan suhteellisen vähän työelämäläheisempää koulutusta antavalla ammattikorkeakoulusektorilla, jossa valtaosa tutkinnoista on alempia korkeakoulututkintoja.

Suomen duaalimalli näkyy erityisen selvästi sosiaali- ja terveystieteiden tutkinnoissa. Alemmissa korkeakoulututkinnoissa alan osuus on Suomessa huomattavasti OECD-keskiarvoa suurempi (25 % vs. 16 %), mutta ylemmissä tutkinnoissa, joissa ammattikorkeakoulujen rooli on pienempi, osuus laskee OECD:n tasolle (15 %). Tohtoritasolla sosiaali- ja terveystieteiden osuus on Suomessa hieman keskiarvoa korkeampi (23 %). Osuus nousee hyvin korkeaksi esimerkiksi Tanskassa (38 %), Ruotsissa (32 %) ja Alankomaissa (42 %).

Lisätietoja:

- Chapter B4. How do student profiles, study choices and mobility trends shape tertiary education?

5.4. Kansainvälisten opiskelijoiden osuus kasvanut

Kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden[10] määrä on kasvanut tasaisesti lähes kaikissa OECD-maissa, myös Suomessa, vuodesta 2013 lähtien. Vuonna 2023 heidän osuutensa Suomen korkeakouluopiskelijoista oli 9 %, mikä on hieman OECD:n keskiarvoa (7 %) korkeampi. Osuus on samaa tasoa kuin Ruotsissa ja Tanskassa, mutta huomattavasti pienempi kuin esimerkiksi Alankomaissa (18 %) tai Isossa-Britanniassa (23 %).

Suurin kansainvälisten opiskelijoiden ryhmä OECD-maissa ovat aasialaiset, joita oli 58 % kaikista kansainvälisistä korkeakouluopiskelijoista. Suomessa heidän osuutensa oli 45 %, mikä ylitti EU25-maiden keskiarvon (28 %). Toiseksi eniten kansainvälisiä opiskelijoita Suomeen tuli Euroopasta (30 %) ja kolmanneksi eniten Afrikasta (10 %). Afrikkalaisten opiskelijoiden osuus Suomessa oli lähellä OECD:n keskiarvoa. Selvästi suurimmat osuudet ovat maissa, joilla on historiallisia siteitä Afrikkaan.

Maissa, joissa kansainvälisten opiskelijoiden osuus on suuri, kuten Australiassa, Kanadassa ja Isossa-Britanniassa, opiskelijat ovat jakautuneet melko tasaisesti eri korkeakouluihin. Sama piirre näkyy myös Suomessa.

Lisätietoja:

- EAG2025. Chapter B4. How do student profiles, study choices and mobility trends shape tertiary education?

6. Koulutusmenot

6.1. Julkisten koulutusmenojen osuus vaatimaton sosiaaliturvaan verrattuna

Tämän vuoden julkaisussa käsittelee lyhyesti koulutusmenojen osuutta suhteessa muihin julkisesti rahoitettuihin sektoreihin. Vuonna 2023 OECD-maissa koulutukseen käytettiin keskimäärin 11,5 % julkisista menoista, Suomessa osuus oli 11,3 %. Vaihtelu maiden välillä oli suurta: ääripäinä Italia, jossa koulutuksen osuus julkisista menoista oli 7,3 %, ja Sveitsi, jossa osuus oli 16,9 %.

Lähes kaikissa vertailun maissa suurin osa julkisista menoista kohdistuu sosiaaliturvaan (social protection), jonka osuus oli keskimäärin 35,1 %. Seuraavaksi eniten varoja käytettiin terveydenhuoltoon, keskimäärin 15,7 %.

[10] OECD määrittelee kansainvälisen opiskelijan henkilöksi, joka on suorittanut toisen asteen tutkinnon muussa maassa kuin siinä, jossa hän opiskelee korkea-asteella.

Kuvio 16: Julkiset menot pääluokittain, 2023

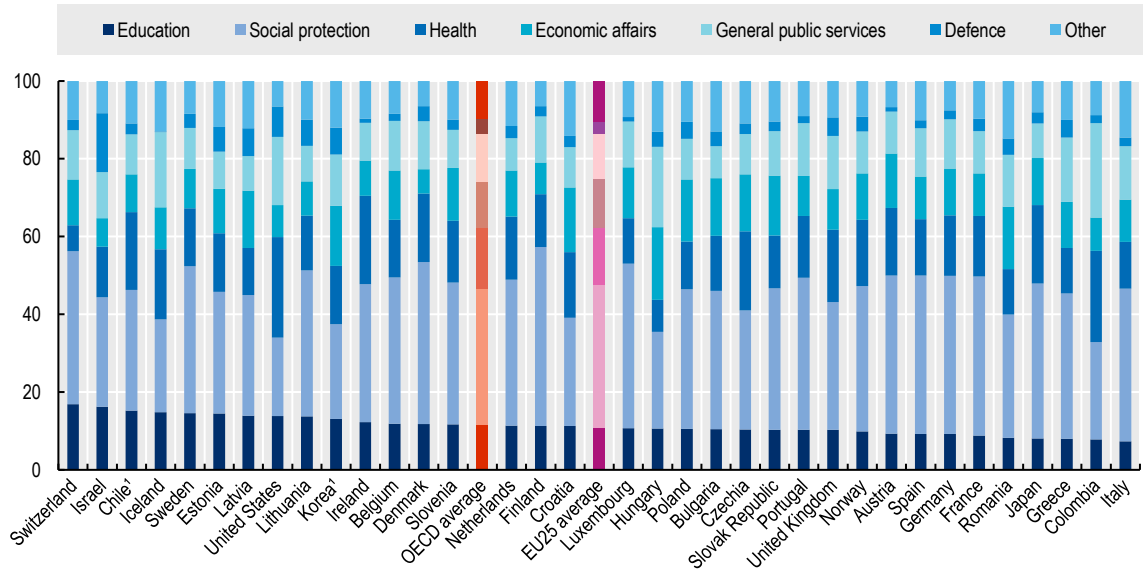

[1]Tarkasteluvuosi eri kuin 2023. Lähde: EAG2025. Figure C1.6.

Lisätietoa

- EAG2025. Chapter C1. Key system-level indicators of education finance

6.2. Korkeakoulutuksen opiskelijakohtaiset koulutusmenot supistuneet

Suomessa korkeakoulutuksen volyymi opiskelijamäärillä mitattuna kasvoi vuosien 2015–2022 aikana yhteensä 12 %, mikä ylitti selvästi OECD-maiden keskiarvon (5 %). Samana ajanjaksona korkeakoulutuksen kokonaismenot Suomessa (mukaan lukien tutkimus- ja kehittämismenot) laskivat inflaatiokorjattuna 3 %, kun taas OECD-maissa ne kasvoivat keskimäärin 14,2 %. Tämän seurauksena opiskelijakohtaiset menot Suomessa supistuivat 13,5 %, mikä on OECD-maiden toiseksi suurin pudotus heti Meksikon jälkeen. OECD-maissa keskimäärin opiskelijakohtaiset menot kasvoivat 8,6 %.

Myös monissa Suomen verrokkimaissa opiskelijakohtaiset menot laskivat samalla ajanjaksolla (Ruotsi -8 %, Alankomaat -4 % ja Kanada -7 %.) Niissä opiskelijamäärät kasvoivat kuitenkin vielä enemmän kuin Suomessa (Ruotsi +16 %, Alankomaat +19 % ja Kanada +17 %). Opiskelijakohtaisten menojen lasku näissä maissa johtuu siitä, että korkeakoulutuksen kokonaismenojen kasvu ei ole pysynyt opiskelijamäärän kasvun tahdissa.

OECD-maat eroavat toisistaan sen suhteen kuinka suuri osa korkeakoulutuksesta on julkisesti rahoitettua ja kuinka suuri osa rahoituksesta tulee yksityisistä lähteistä. Järjestelmien ominaispiirteet ovat pysyneet pääosin samana vuosikymmenen ajan. Norjassa korkeakoulujen julkisen rahoituksen osuus (ml. T&K-toiminta) oli vuonna 2015 vertailun suurin, ja se oli sitä edelleen vuonna 2023 (94 %). Suomessa julkisen rahoituksen osuus on lähellä OECD-maiden kärkeä (89 %). Myös muissa Pohjoismaissa julkisen rahoituksen osuus korkeakoulujärjestelmän rahoituksessa on yli 80 %. Toisessa ääripäässä on Iso-Britannia, jossa julkisen rahoituksen osuus laskenut jyrkästi ja on nykyään 44 %. Keskimäärin osuus oli OECD-maissa 72 %.

Korkeakoulujen muu kuin julkinen rahoitus tulee monesta eri lähteestä. OECD-maissa valtaosa (2/3) ei-julkisesta rahoituksesta tulee kotitalouksilta, pääosin lukukausimaksuina. Kasvava tulonlähde on

ulkomailta tuleva rahoitus, esim. EU:n tutkimusrahoitus. Suomessa ulkomaisen rahoituksen osuus on 6 % korkeakoulujen rahoituksesta. Muiden kotimaisten rahoituslähteiden (esimerkiksi lahjoitukset ja säätiöt) muodostavat 5 % Suomen korkeakoulujen kokonaisrahoituksesta (OECD-keskiarvo 9 %).[11]

Lisätietoja:

- EAG2025. Chapter C5. How is tertiary education financed?

6.3. Lukukausimaksut monessa maassa keskeinen korkeakoulujen tulonlähde

6.3.1. Ulkomaalaisilla opiskelijoilla usein korkeammat maksut

Lukukausimaksut ovat monessa maassa merkittävä tulolähde korkeakouluille. Maksujen suuruudessa on kuitenkin suurta vaihtelua. Joissain maissa ylemmän korkeakoulututkinnon opiskelu on selvästi kalliimpaa kuin alemman, toisissa maksut ovat yhtä suuria. Monessa maassa ulkomaalaisilta opiskelijoilta peritään suurempia maksuja kuin kotimaisilta. Pohjoismaissa jälkimmäisiltä ei maksuja peritä lainkaan.

Tarve laajentaa korkeakoulujen rahoituspohjaa ja keventää julkista rahoituspainetta on viime vuosikymmenen aikana tuonut monessa maassa muutoksia maksuja koskevaan politiikkaan, esimerkkinä tästä Pohjoismaissa käyttöönotetut ulkomaalaisten opiskelijoiden lukuvuosimaksut.

Kuvio 17: Keskimääräinen lukuvuosimaksu kotimaisille ja ulkomaisille opiskelijoille maisterikoulutuksessa tai vastaavassa, 2022/2023. USD, PPP[12]

[11] Korkeakoulujen rahoituksen muodot ovat hyvin moninaisia, eivätkä kaikki niistä sovi OECD:n tiedonkeruun kategorioihin. Esimerkiksi suomalaisten yliopistojen pääomittaminen julkisen ja yksityisen rahoituksen yhdistelmänä ja näin muodostuneesta pääomasta saatavat sijoitustoiminnan tuotot eivät kunnolla sovi tiedonkeruun kategorioihin.
[12] Yhdysvaltain dollareina, ostovoimapariteeteilla muunnettuna

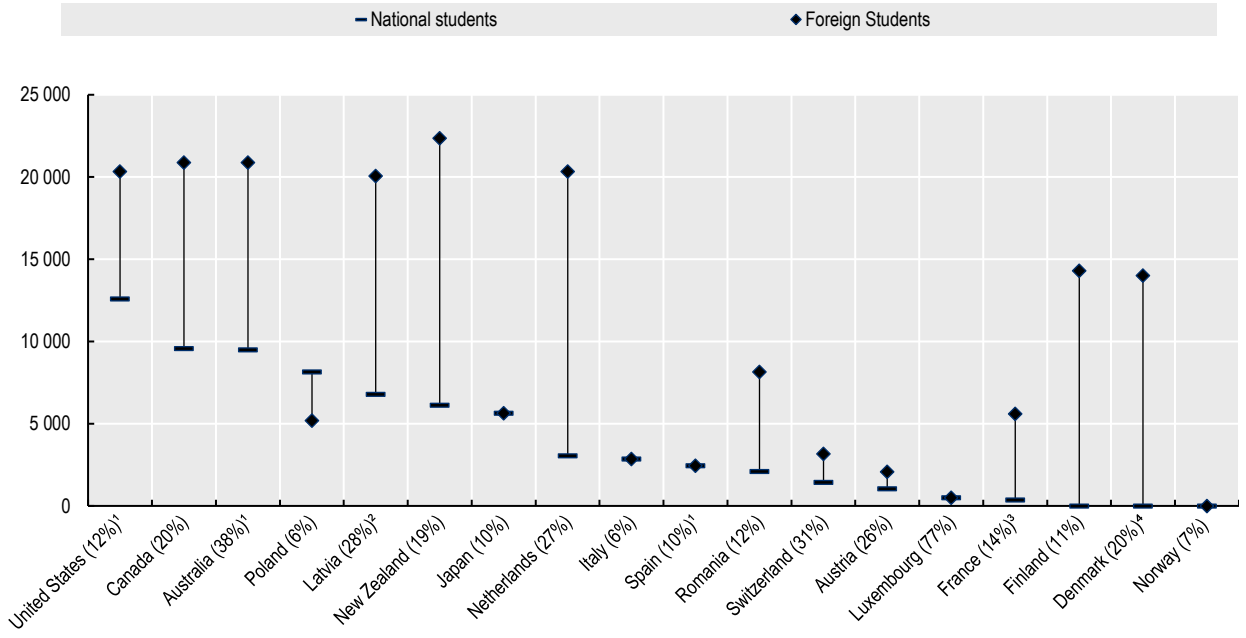

Suluissa osuus maisteriohjelmien ulkomaisista opiskelijoista 2022. Lähde. EAG2025. Figure C5.5

6.3.2. Lukukausimaksujen ja opintotuen yhdistelmät vaihtelevat

Lukuvuosimaksujen vastapainoksi opiskelijoille on tarjolla erilaisia taloudellisen tuen muotoja. *Education at a Glance* jakaa maat neljään ryhmään maksujen ja tukijärjestelmien perusteella:

1. Matalat tai olemattomat maksut + universaali ja vahva taloudellinen tuki (esim. Pohjoismaat). Tavoitteena on poistaa taloudelliset esteet ja turvata laaja pääsy koulutukseen. Tutkinnon suorittaneet rahoittavat järjestelmää progressiivisen verotuksen kautta.
2. Korkeat maksut + laaja tuki, erityisesti opintolainan muodossa (esim. Australia, Englanti, Latvia, Liettua, Yhdysvallat). Lainat ovat usein tulosidonnaisia: takaisinmaksu alkaa vasta, kun tietty tulotaso ylittyy.
3. Maltilliset maksut + kohdennettu tuki (esim. Itävalta, Belgia, Kroatia, Ranska, Saksa, Sveitsi). Taloudellista tukea saa alle 40 % opiskelijoista, eli vain sitä eniten tarvitsevat. Julkinen rahoitus kuitenkin laajentaa pääsyä koulutukseen.
4. Korkeat maksut + rajoittunut tuki (esim. Kanada, Puola). Alle 40 % opiskelijoista saa tukea. Opiskelijat ja heidän perheensä kantavat suurimman osan kustannuksista, ellei apuna ole esimerkiksi korkeakoulujen stipendijärjestelmiä.

OECD:n mukaan jokaisella mallilla on vahvuuksia ja heikkouksia julkisen talouden kestävyyden, koulutuksen saavutettavuuden ja korkeakoulujen kannustimien näkökulmasta. Laaja osallistuminen on mahdollista hyvin erilaisissa korkeakoulujärjestelmissä. Esimerkiksi neljänteen ryhmään kuuluvassa Kanadassa 25–34-vuotiaiden korkea-asteen suorittaneiden osuus on OECD:n huippua (69 %).

Kuvio 18: Keskimääräinen lukuvuosimaksu kandidaattitason koulutuksissa ja suoraa opintotukea saavien kotimaisten opiskelijoiden osuus (2022/23)

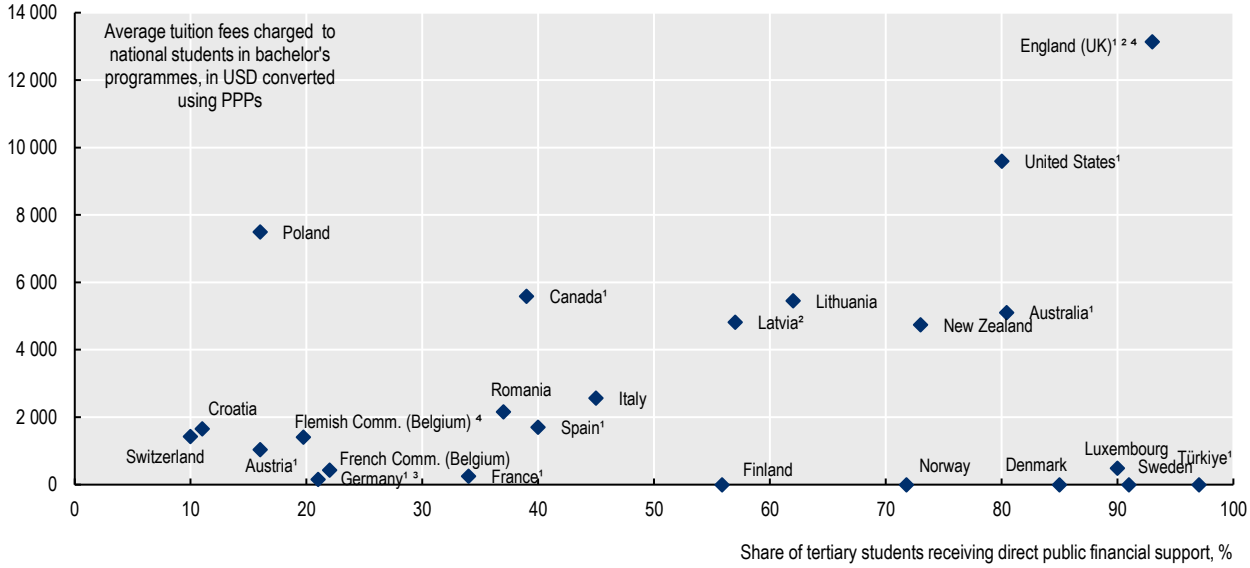

Lähde: EAG2025. Figure C5.6.

Lisätietoja:

- EAG2025. Chapter C5. How is tertiary education financed?

7. Opetushenkilöstö

7.1. Opettajien palkkataso ja -kehitys vaihtelevat

Education at a Glance vertailee opettajien palkkoja useista näkökulmista. Tässä tarkastellaan todellisia palkkoja, jotka sisältävät peruspalkan lisäksi mahdolliset ylituntikorvaukset, lisät ja maakohtaisesti vaihtelevat työsuhde-edut. Palkat on esitetty Yhdysvaltain dollareina ja muunnettu ostovoimaltaan vertailukelpoisiksi ostovoimapariteetin (PPP) avulla.

Vuonna 2024 OECD-maissa yleissivistävän koulutuksen opettajien keskimääräiset vuosipalkat vaihtelivat varhaiskasvatuksesta lukioon 50 872–63 514 USD. Suomessa vaihteluväli oli laajempi, 47 120–73 575 USD. Varhaiskasvatuksen opettajien palkat jäävät Suomessa OECD:n keskiarvon alapuolelle, mutta ylemmillä kouluasteilla ne ylittävät keskiarvon.

Vertailussa tarkastellaan myös uranaikaista palkkakehitystä eli sitä, kuinka kauan kestää saavuttaa sopimuksissa määritelty korkein taulukkopalkka. OECD-maissa luokanopettajilla tähän kuluu keskimäärin 25 vuotta, mutta erot ovat suuria: Skotlannissa 4 vuotta ja Slovakiassa jopa 40 vuotta. Suomessa kaikki vuosisidonnaiset lisät kertyvät 20 vuodessa.

Kuvio 19: Opettajien (25-64-vuotiaat) todelliset keskipalkat eri kouluasteilla, 2024

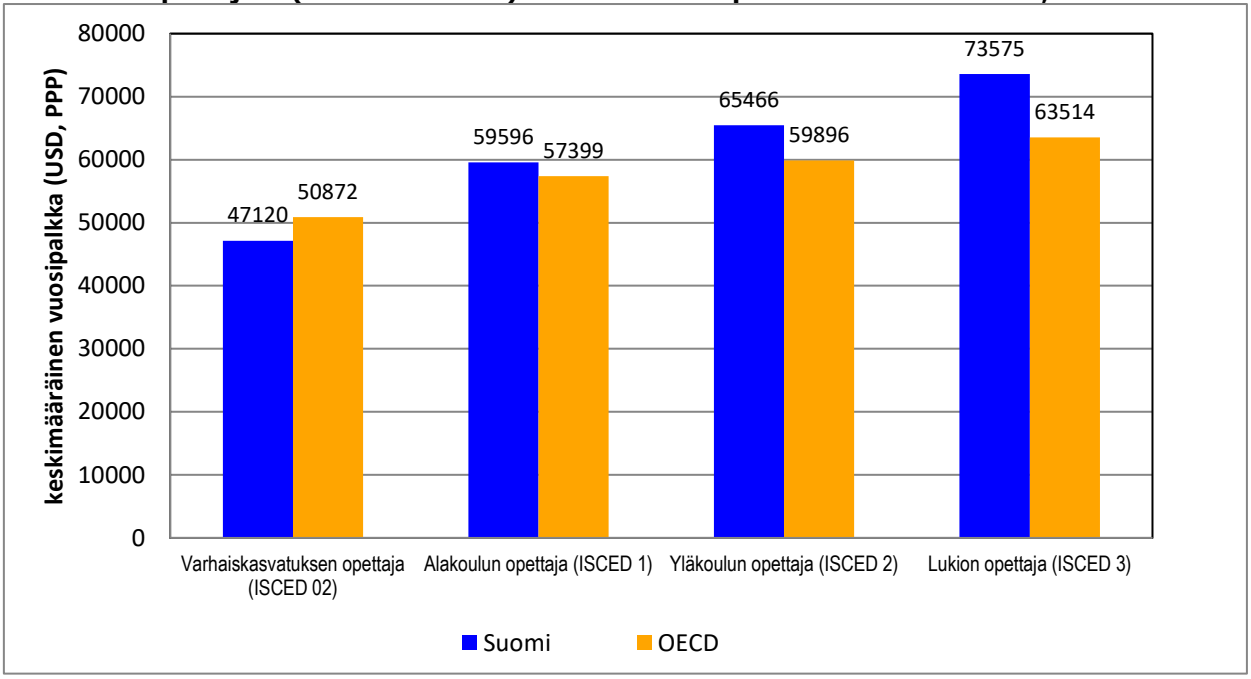

Lähde: EAG2025. Table D3.3.

Lisätietoja

- Chapter D3. How much are teachers and school heads paid?

7.2. Oppilas-opettajasuhdeluku Suomessa keskimääräistä pienempi

Oppilas–opettajasuhdeluku ja luokkakoko ovat yhteydessä koulutusmenoihin, erityisesti opettajien palkkojen kautta. Demografiset muutokset, opettajapula ja taloudelliset säästöpaineet korostavat tarvetta seurata näiden mittarien kehitystä.

Varhaiskasvatuksen vertailua vaikeuttavat järjestelmien erot: joissakin maissa toimitaan opettajavetoisesti, toisissa vastuu jakautuu eri ammattilaisista koostuvalle tiimille. Myös henkilöstön kelpoisuusvaatimukset vaihtelevat huomattavasti, paitsi maiden välillä, myös maiden sisällä eri ikäisten lasten varhaiskasvatuksessa. *Education at a Glance* tarkastelee sekä lasten määrää opettajaa kohden että lasten määrää kaikkia heidän kanssaan säännöllisesti työskenteleviä aikuisia kohden. Erot voivat olla suuria: esimerkiksi Yhdistyneessä kuningaskunnassa lapsi–opettajasuhde on 32:1, mutta lapsi–henkilöstösuhde vain 4:1.

OECD-maissa alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatuksessa (ISCED 01) oli vuonna 2023 opettajaa kohden keskimäärin 9 lasta. 3-vuotiaiden ja sitä vanhempien lasten varhaiskasvatuksessa (ISCED 02) suhdeluku oli keskimäärin 13, mutta vaihteli Uuden-Seelannin 4:1:stä Kolumbian 40:1:een. Molemmilla tasoilla suhdeluvut ovat pienentyneet OECD:ssä kahdella lapsella vuodesta 2013.

Suomessa varhaiskasvatuksen opettajaa kohden oli vuonna 2023 keskimäärin 8 lasta (ISCED 02). Tiedot koskevat toistaiseksi vain opettajia, mutta jatkossa tavoitteena on sisällyttää myös muut henkilöstöryhmät, jotta tarkastelu antaisi oikeamman kuvan.

Kuvio 20: Lasten määrä henkilöstöä kohden varhaiskasvatuksessa (ISCED 2), 2013 ja 2023

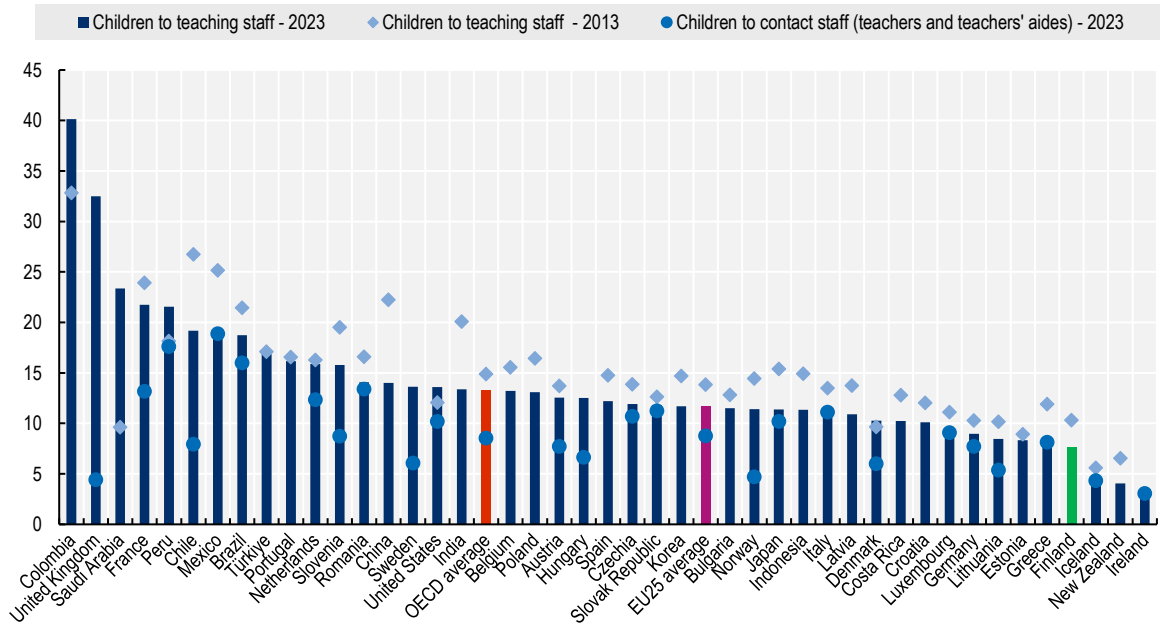

Lähde: EAG2025. Figure D2.1.

Vuonna 2023 OECD-maissa keskimääräinen oppilas–opettajasuhdeluku oli alemmalla perusasteella (ISCED 1) 14:1 ja ylemmällä perusasteella (ISCED 2) 13:1. Erot olivat kuitenkin suuret. Kun kreikkalaista alakoulun opettajaa kohden oppilaita oli 8, meksikolaisessa yläkoulussa heitä oli yli 30. Ylemmällä toisella asteella (ISCED 3) koulumuotojen erot kasvavat, mikä vaikeuttaa vertailua.

Kuvio 21: Oppilas-opettaja-suhdeluku ylemmällä perusasteella (ISCED 2) ja toisella asteella (ISCED 3), 2023

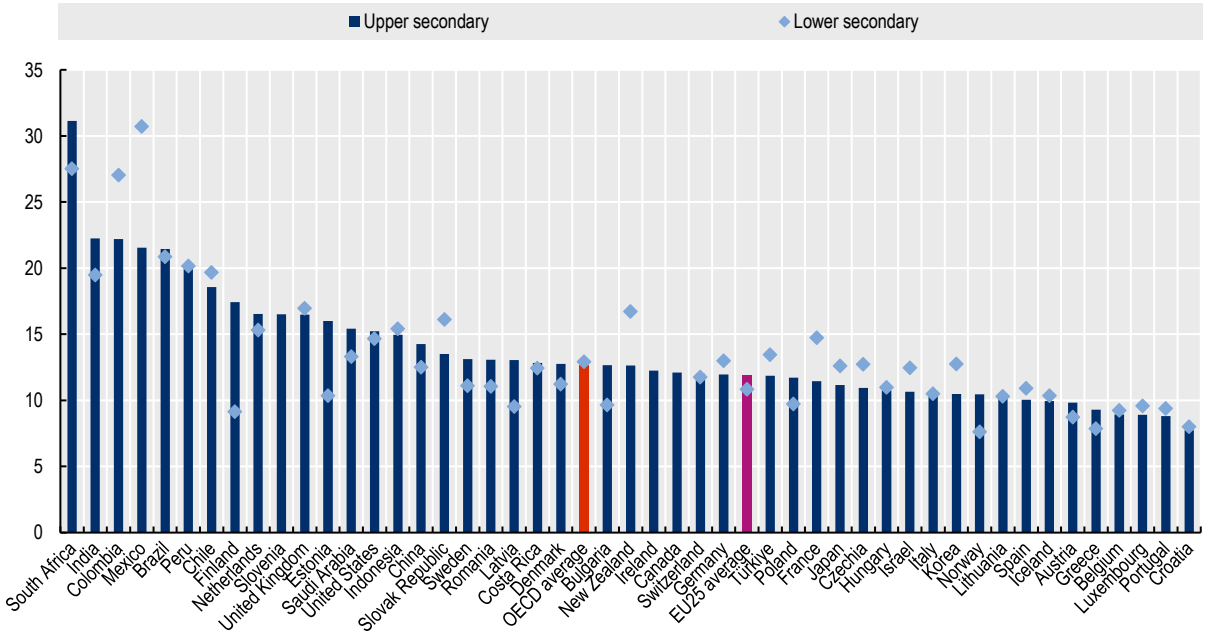

Lähde: EAG2025. Figure D2.2.

Lisätietoja:

- EAG2025. D2. How do student-teacher ratios and class sizes vary across education levels up to upper secondary education?

7.3. Korkeakouluopiskelijoiden ja henkilöstön suhdeluku lähellä keskiarvoa

Education at a Glance 2025 laskee opiskelijoiden ja opetus- sekä tutkimushenkilöstön väliset suhdeluvut. Vertailtavuuteen liittyy kuitenkin varaumia, sillä opetusryhmien koko ja opetusmuodot vaihtelevat huomattavasti korkeakouluasteiden, oppilaitostyyppien ja koulutusalojen välillä.

Suomessa opetus- ja tutkimushenkilöstön jäsentä kohden on keskimäärin 15 opiskelijaa. Suhdeluku vastaa OECD:n keskiarvoa ja on lähellä verrokkimaitamme. OECD esittää indikaattorin erikseen julkisille ja yksityisille korkeakouluille. Suomessa tämä jako tarkoittaa käytännössä yliopistoja (julkiset) ja ammattikorkeakouluja (yksityiset), sillä ammattikorkeakoulut luokitellaan omistusmuodon perusteella yksityisiksi organisaatioiksi. Yliopistoissa suhdeluku on 13 ja ammattikorkeakouluissa 18. Ero selittyy sillä, että ammattikorkeakoulut panostavat tutkimukseen vähemmän kuin yliopistot.

Kuvio 22: Opiskelijoiden määrä korkeakoulujen opetus- ja tutkimushenkilöstön jäsentä kohden, korkeakoulutyypeittäin, 2023.

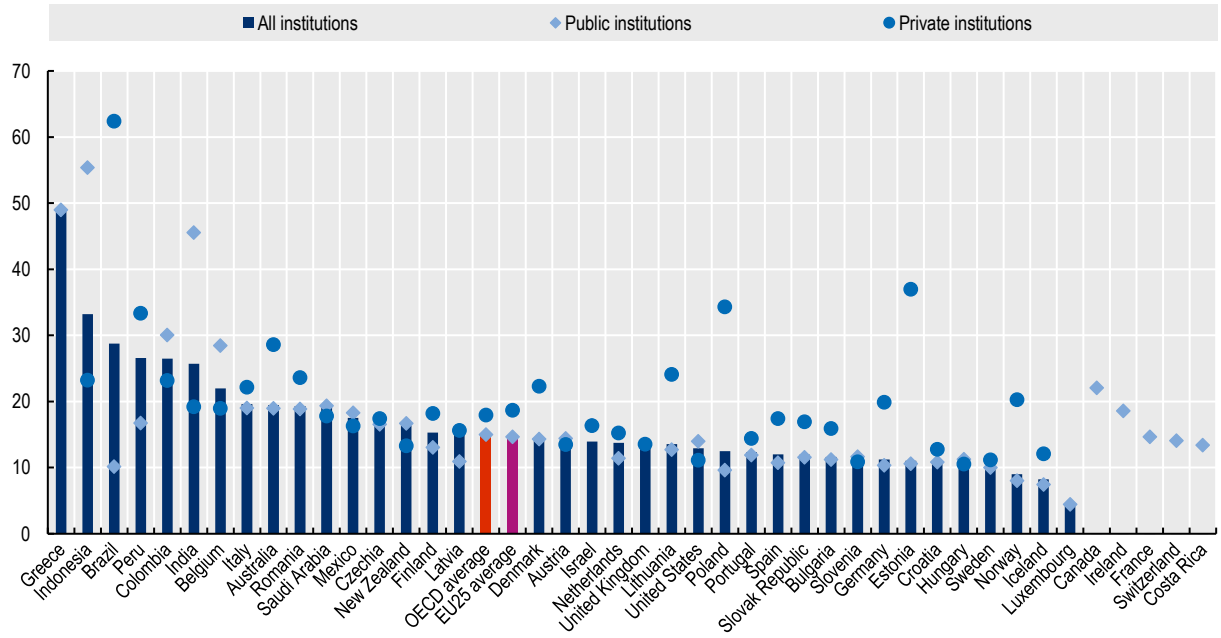

Lähde: EAG2025. Figure D5.1.

Lisätietoja:

- EAG2025. D5. How do academic staff profiles and institutional characteristics shape tertiary education?

Kansainvälisen koulutusluokituksen ISCEDin koulutusasteiden pääsisältö Suomessa

ISCED 0 Early childhood education – Varhaiskasvatus ja esiopetusaste

- 01 Early childhood educational development – Varhaiskasvatus (alle 3-vuotiaat lapset)
- 02 Pre-primary education – Varhaiskasvatus (3 vuotta täyttäneet lapset) ja esiopetus

ISCED 1 Primary education – Alempi perusaste eli perusopetus, vuosiluokat 1–6

ISCED 2 Lower secondary education – Ylempi perusaste eli perusopetus, vuosiluokat 7–9

ISCED 3 Upper secondary education – Toinen aste
Lukiokoulutus, Ammatillinen peruskoulutus, Ammattitutkinnot

ISCED 4 Post-secondary non-tertiary education – Erikoisammattikoulutusaste
Erikoisammattitutkinnot

ISCED 5 Short-cycle tertiary education – Alin korkea-aste
Viitataan myös käsitteellä lyhyet korkea-asteen tutkinnot. Opistoasteen ammatilliset tutkinnot (poistuneet nykyisestä koulutusjärjestelmästä)

ISCED 6 Bachelor's or equivalent level – Alempi korkeakouluaste
Ammattikorkeakoulututkinnot, alemmat korkeakoulututkinnot (yliopistot), ammatillisen korkea-asteen tutkinnot (poistuneet nykyisestä koulutusjärjestelmästä)

ISCED 7 Master's or equivalent level – Ylempi korkeakouluaste
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot, ylemmät korkeakoulututkinnot (yliopistot)

ISCED 8 Doctoral or equivalent level – Tutkijakoulutusaste
Lisensiaatintutkinnot (tutkijakoulutus), tohtorintutkinnot